

Beheerpakketten 2023-2028

Agrarisch collectief VALA

Status: Definitief

Versie: 1.7

Datum: Vastgesteld 6 december 2022

Cumulatie en grondgebruik

Cumulatie is het 'stapelen' van pakketten. In de meeste gevallen is dit niet toegestaan, er zijn wel uitzonderingen waarbij dit wel mogelijk is. Cumulatie is soms toegestaan, omdat ze elkaar kunnen versterken in het creëren van habitatkwaliteit of klimaat- en waterdoelen. Cumulatie is aan regels gebonden:

1. Cumulatie kan alleen als er voor verschillende activiteiten wordt vergoed
2. Cumulatie kan alleen binnen één leefgebied en beheerfunctie (per beheereenheid dus). In de meeste gevallen kan er niet gecumuleerd worden vanwege ontoelaatbare staatssteun.
3. In deze cumulatietabel is geen rekening gehouden met de mogelijkheden van beheerpakketten in leefgebieden en categorieën. Dit kan tot gevolg hebben dat niet alle cumulatie mogelijkheden in een leefgebied of categorie kan.

In onderstaande tabel wordt in de tweede kolom aangegeven welke cumulatiemogelijkheden er zijn. In de derde kolom wordt aangegeven op welk terreintype het pakket toegepast kan worden.

Pakket	Cumulatiemogelijkheden	Grondgebruik
1 Grasland met rustperiode	7, 8, 39d, 54, 55a	Grasland
2 Kuikenvelden	8, 39d, 54, 55a	Grasland
3 Plasdras voor weidevogels		Grasland
4 Legselbeheer op grasland	7, 8, 39d, 54, 55a	Grasland
5 Kruidenrijk grasland	7, 8, 54	Grasland
6 Extensief beweid grasland	7, 8, 39d, 54	Grasland
7 Ruige mest	VERPLICHT! 1, 4, 5, 6, 8, 54, 55a	Grasland
9 Poel en klein historisch water		Landschap
10 Natuurvriendelijke oever	8, 54	Landschap
13 Botanisch grasland	8, 54	Grasland
18 Kruidenrijke akker	39b, 39c, 55b	Bouwland
19a Kruidenrijke akkerrand	39b, 39c, 55b	Bouwland
19b Kruidenrijke akkerbufferstrook		Bouwland
20 Hakhoutbeheer		Landschap
21 Beheer van bomenrijen	Door intekening met alle pakketten te cumuleren	Landschap
22 Knip- of scheerheg		Landschap
23 Struweelhaag		Landschap
24 Struweelrand - zoomvegetatie		Landschap
26 Half- en hoogstamboomgaard		Landschap
27 Hakhoutbosje		Landschap
29 Bosje		Landschap
32 Insectenrijke graslandrand	8	Grasland
39a Bodemverbetering grasland (	55a	Grasland
39b-c Bodemverbetering bouwland	14, 15, 16, 17, 18, 19a, 40, 42, 48, 50, 55b	Bouwland
40 Vogelgraan	39b, 39c, 55b	Bouwland
42 Legselbeheer op bouwland	39b, 39c, 55b	Bouwland
44 Keverbank	54	Bouwland
45 Kievitstrook	55b	Bouwland

Er zijn drie dingen om extra op te letten:

- **Pakket 7** (Ruige mest) kan niet zonder cumulatie worden afgesloten.
- **Pakket 21** (Beheer van bomenrijen) kan in SCAN-ICT cumuleren met alle andere pakketten vanwege de manier van intekenen. De pakketten kunnen ook zonder cumulatie worden ingezet.

Relatie Eco-activiteiten

Sommige beheerpakketten uit het ANLb bevatten pakketvoorwaarden die (deels) overeenkomen met Goede Landbouw en Milieu Condities (GLMC's) of Eco-activiteiten uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Collectieven mogen via het ANLb niet vergoeden wat vanuit het GLB (of vanuit wetgeving) verplicht is.

Bufferstroken

Vanaf 2023 is het voor het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) verplicht om bufferstroken langs alle waterlopen te hebben. Vanaf 2024 zijn bufferstroken verplicht in de mestwetgeving, het 7^e actieprogramma. Bufferstroken kunnen effect hebben op het ANLb.

Een bufferstrook is een strook grond waarop u geen mest, chemische gewasbeschermingsmiddelen of biociden mag gebruiken. Hiermee beschermt u de waterkwaliteit. Ook zorgt u voor biodiversiteit. Een bufferstrook ligt langs een waterloop. De waterloop ligt langs landbouwgrond.

De breedte van de bufferstrook hangt af van het type waterloop. De breedte hoeft u niet zelf te bepalen, dat doet RVO voor u; vanaf februari 2023 staan de bufferstroken in 'Mijn Percelen'.

	breedte
Ecologisch kwetsbare waterlopen	5 meter
KRW waterlopen	5 meter
KRW watervoerende sloot 10 meter of kleiner	5 meter
Overige waterloop	3 meter
Droge sloot	1 meter

Er is één uitzondering op deze breedtes. Namelijk als de teeltvrije zone breder is dan de bufferstrook. Op RVO.nl staan de uitzonderingsregels hiervoor.

Invloed ANLb

Doet u mee met het GLB en het ANLb? Dan zijn sommige beheerpakketten en activiteiten niet toegestaan op een bufferstrook.

De volgende beheerpakketten mag u niet uitvoeren op bufferstroken:

- Bodemverbetering (39a, b, c en d)

De volgende activiteiten mogen niet op een bufferstrook:

- Bemesting met ruige stalmest (A06)
- Gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de oppervlakte (A07)
- Gewasresten (bijvoorbeeld maaisel en stro) zijn, al dan niet opgebracht, onderwerken binnen x weken na aanbrengen (A30)

Voert u toch een van deze activiteiten uit op (een deel van) een bufferstrook? Dan krijgt u geen vergoeding voor de activiteit op het deel van de bufferstrook. Wel voor de activiteit op het deel van het bouwland.

Inhoudsopgave

A01	Grasland met rustperiode, met voorweiden	5
A01	Grasland met rustperiode	6
A02	Kuikenvelden	7
A03	Plasdras Open Grasland	8
A04	Legselbeheer op grasland	9
A05	Kruidenrijk grasland	10
A05h	Kruidenrijke graslandrand	12
A13a1	Botanisch weiland < 1 hectare	13
A13a2	Botanisch weiland 1-2 hectare	15
A13a3	Botanisch weiland 2-3 hectare	17
A13b1	Botanisch hooiland < 1 hectare	19
A13b2	Botanisch hooiland 1-2 hectare	20
A13b3	Botanisch hooiland 2-3 hectare	21
A13b5	Botanisch waardevol grasland; Maatwerkpakket Achterhoek	22
A13b6	Plasdras Dooradering	23
A13b7	Botanisch hooiland 3- 6 hectare uiterwaarden	24
A13b8	Botanisch hooiland groter dan 6 hectare uiterwaarden	25
A13d	Botanisch waardevolle hooilandrand	26
A13	Kwartelkoning - last minute beheer	27
A18	Kruidenrijke akker	28
A19a1	Meerjarige kruidenrijke akkerrand	30
A32	Insectenrijke graslandrand	31
A39a	Ruige mest* op grasland	32
A39b	Ruige mest* op bouwland	33
A39c	Gewasresten op bouwland	34
A40	Vogelgraan	35
A42	Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien	36
A44	Keverbank	37
A45	Kievitrand	39
L09a	Kleine poel en klein historisch water	40
L09b	Grote poel (periodiek schonen)	41
L10	Natuurvriendelijke oever	42
L20	Hakhoutbeheer: Houtwal en houtsingel	43
L21	Beheer van knotbomenrijen	45
L22a	Knip- of scheerheg (jaarlijks beheer)	47
L22b	Knip- of scheerheg (2-3 jaarlijks beheer)	48
L23	Struweelhaag (snoeicyclus 5 – 7 jaar)	49
L24	Struweelrand	50
L26	Hoogstamboomgaard	51
L27	Hakhoutbosje	52
L29	Bosje en bossingel	54

Doel

Het in acht nemen van een rustperiode op grasland is vooral voor weidevogels van belang. U biedt met dit pakket rust aan broedende vogels door de kans op verstoring te minimaliseren. Ook kan het grasland functioneren als opgroeigebied voor jonge weidevogels. In kleinschalige gebieden kunnen graslanden met een rustperiode, eventueel in de vorm van randen, dienen als schuil- en foerageergebied voor diverse fauna zoals kleine zoogdieren, vogels, vlinders en amfibieën. In de rustperiode zijn landbouwkundige werkzaamheden niet toegestaan.

Last minute beheer is mogelijk in de vorm van opwaardering van het pakket. Indien blijkt dat nog weidevogelkuikens aanwezig zijn in de beheereenheid op de einddatum van de rustperiode, kan de maaidatum uitgesteld worden door een pakket met een langere rustperiode af te sluiten.

Dit pakket kan worden gecombineerd met Ruige mest en met Hoog waterpeil

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U neemt een rustperiode in acht van datum x tot datum y (zie pakketten);
2. In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen of beweiding plaats;
3. U maait het grasland vanaf 1 maart tot het einde van de rustperiode niet;
4. Werkzaamheden zijn (na de rustperiode) alleen toegestaan bij daglicht;
5. Voorjaarsbemesting is niet toegestaan, ook niet met ruige mest. Bemesting is alleen toegestaan na de rustperiode;
6. Betreding van het perceel moet zoveel mogelijk voorkomen worden;
7. Wanneer u gaat maaien, past u onderstaande kuikenvriendelijke werkwijzen toe:
  - o U plaatst 12 – 24 uur voorafgaand aan het maaien stokken met plastic zakken om eventuele kuikens te verjagen naar een ander perceel, én;
  - o U maait van binnen naar buiten, óf;
  - o U maait van één zijnde van het perceel naar de andere zijde, waarbij u start aan de zijde van het perceel waarin géén kuikens aanwezig zijn;

Vergoeding

Pakketvariant	Vergoeding per ha per jaar
1l Grasland met rustperiode van 1 mei tot 15 juni, voorweiden	€ 280,-
1m Grasland met rustperiode van 8 mei tot 22 juni, voorweiden	€ 280,-

Advies

Laat de voorjaarsbemesting achterwege en bemest na de rustperiode. Dit voorkomt een veel te zware snede na de rustperiode. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.

Waarom van binnen naar buiten maaien?

Als u op het midden van uw perceel met maaien start en vervolgens naar de buitenkant maait, hebben kuikens de gelegenheid naar naastgelegen percelen te trekken en raken ze niet opgesloten in een steeds kleiner wordend stuk grasland.

Waarom alleen bij daglicht maaien?

Als u in het donker maait, hebben de kuikens onvoldoende gelegenheid een veilige plek te zoeken.

Doel

Het in acht nemen van een rustperiode op grasland is vooral voor weidevogels van belang. U biedt met dit pakket rust aan broedende vogels door de kans op verstoring te minimaliseren. Ook kan het grasland functioneren als opgroeigebied voor jonge weidevogels. In kleinschalige gebieden kunnen graslanden met een rustperiode, eventueel in de vorm van randen, dienen als schuil- en foerageergebied voor diverse fauna zoals kleine zoogdieren, vogels, vlinders en amfibieën. In de rustperiode zijn landbouwkundige werkzaamheden niet toegestaan.

Last minute beheer is mogelijk in de vorm van opwaardering van het pakket. Indien blijkt dat nog weidevogelkuikens aanwezig zijn in de beheereenheid op de einddatum van de rustperiode, kan de maaidatum uitgesteld worden door een pakket met een langere rustperiode af te sluiten.

Instapeisen

- Grasland met een rustperiode in de vorm van randen moeten minimaal 6 meter breed zijn;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U neemt een rustperiode in acht van 1 april tot datum x (zie pakketten);
2. Vanaf 1 maart en voor de rustperiode wordt niet gemaaid;
3. In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen of beweiding plaats;
4. Werkzaamheden zijn (na de rustperiode) alleen toegestaan bij daglicht;
5. Voorjaarsbemesting is niet toegestaan, ook niet met ruige mest. Bemesting is alleen toegestaan na de rustperiode. Het heeft de voorkeur dan te bemesten met vaste mest;
6. Betreding van het perceel moet zoveel mogelijk voorkomen worden;
7. Wanneer u gaat maaien, past u onderstaande kuikenvriendelijke werkwijzen toe:
  - U plaatst 12 – 24 uur voorafgaand aan het maaien stokken met plastic zakken om eventuele kuikens te verjagen naar een ander perceel, én;
  - U maait van binnen naar buiten, óf;
  - U maait van één zijde van het perceel naar de andere zijde, waarbij u start aan de zijde van het perceel waarin géén kuikens aanwezig zijn;

Vergoeding

Pakketvariant		Vergoeding per ha per jaar
1a	Grasland met rustperiode van 1 april tot 1 juni	€ 470,-
1b	Grasland met rustperiode van 1 april tot 8 juni	€ 660,-
1c	Grasland met rustperiode van 1 april tot 15 juni	€ 750,-
1d	Grasland met rustperiode van 1 april tot 22 juni	€ 810,-

Advies

Laat de voorjaarsbemesting achterwege en bemest na de rustperiode. Dit voorkomt een veel te zware snede na de rustperiode. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.

Waarom van binnen naar buiten maaien?

Als u op het midden van uw perceel met maaien start en vervolgens naar de buitenkant maait, hebben kuikens de gelegenheid naar naastgelegen percelen te vluchten en raken ze niet opgesloten in een steeds kleiner wordend stuk grasland.

Waarom alleen bij daglicht maaien?

Als u in het donker maait, hebben de kuikens onvoldoende gelegenheid een veilige plek te zoeken.

Doel

Het pakket kuikenvelden heeft een vergelijkbaar doel als het pakket 'grasland met rustperiode'; het bieden van rust aan broedende vogels. De rustperiode wordt echter niet van tevoren vastgelegd van datum x tot datum y, maar wordt ad hoc bepaald om rust te creëren op percelen gedurende het weidevogelseizoen ineens veel vogels zitten. U kunt aan deze vorm van *last minute* beheer meedoen, ook als u op dat moment nog geen deelnemer van het collectief bent.

Instapeisen

- Indien de kuikenvelden in de vorm van randen worden aangelegd, dienen deze randen ten minste 6 meter breed te zijn.

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U neemt contact op met VALA om de startdatum van de rustperiode vast te leggen, voorafgaand aan het maaien;
2. De rustperiode ligt in de periode van 1 mei tot 1 augustus, en heeft een duur van tenminste X weken (zie pakketten);
3. In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen of beweiding plaats;
4. Kuikenvelden maait u op zijn vroegst op 1 juni. Eerder maaien dan 1 juni alleen toegestaan als er geen vogels of nesten meer aanwezig zijn op het perceel en hiervoor vooraf toestemming is verkregen van VALA;
5. Werkzaamheden zijn, op het hele graslandperceel, alleen toegestaan bij daglicht;
6. Alleen in overleg en met toestemming van VALA mag voor de rustperiode een deel van het perceel gemaaid worden;
7. Wanneer u gaat maaien, past u onderstaande kuikenvriendelijke werkwijzen toe:
  - U plaatst 12 – 24 uur voorafgaand aan het maaien stokken met plastic zakken om eventuele kuikens te verjagen naar een ander perceel, én;
  - U maait van binnen naar buiten, óf;
  - U maait van één zijde van het perceel naar de andere zijde, waarbij u start aan de zijde van het perceel waarin géén kuikens aanwezig zijn;

Vergoeding

Pakketvarianten		Vergoeding per ha per jaar
2a	Periode 1 mei tot 1 augustus, rustperiode tenminste 2 weken	€ 295,-
2b	Periode 1 mei tot 1 augustus, rustperiode tenminste 3 weken	€ 425,-
2c	Periode 1 mei tot 1 augustus, rustperiode tenminste 4 weken	€ 600,-
2d	Periode 1 mei tot 1 augustus, rustperiode tenminste 5 weken	€ 835,-
2e	Periode 1 mei tot 1 augustus, rustperiode tenminste 6 weken	€ 845,-

Waarom van binnen naar buiten maaien?

Als u op het midden van uw perceel met maaien start en vervolgens naar de buitenkant maait, hebben kuikens de gelegenheid naar naastgelegen percelen te vluchten en raken ze niet opgesloten in een steeds kleiner wordend stuk grasland.

Waarom alleen bij daglicht maaien?

Als u in het donker maait, hebben de kuikens onvoldoende gelegenheid een veilige plek te zoeken.

Doel

Plasdras biedt een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels. De vogels gebruiken de plas-dras percelen als verzamel- en slaapplek, maar de natte percelen zorgen vooral voor voldoende voedsel. Dat komt doordat wormen en emelten bij een hoge grondwaterstand dichterbij het maaiveld komen en daardoor beter bereikbaar zijn voor de weidevogels. Ook is het voor weidevogels eenvoudiger om met hun snavel in de zachte natte grond door te dringen, dan in een drogere harde bodem.

Het plasdraspakket bestaat uit een grotendeels onder water staand graslandperceel. De periode waarin het perceel onder water staat kan variëren van 2 maanden tot bijna een half jaar. Het doel is in deze periode op minimaal 60% van de oppervlakte een waterlaag van minimaal 5 cm te realiseren, zodat het overige deel van het perceel drassig is.

Specifieke pakketvoorwaarden

1. De beheereenheid is over de hele oppervlakte drassig (inundatie) in de periode van 1 maart tot 15 juni;
2. Op minimaal 60% van het oppervlak van de beheereenheid is de laag water tussen de 5 en 20 cm diep;
3. Bemesting en bloten is jaarrond niet toegestaan;
4. U maait het perceel jaarlijks minimaal één keer zodat de vegetatie op 1 maart kort is. U voert daarbij het maaisel af;

Vergoeding

€ 2.575,- per ha per jaar

Wat is drassig?

Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdras-perceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte voeten als u er op sandalen overheen loopt. Het geheel moet drassig zijn, de slikkige randjes tellen ook mee bij het oppervlak.

Waarom niet bemesten of bloten?

Bemesten of bloten in of nabij de plasdras zorgt voor een te zwaar gewas waarin de weidevogels zich moeizaam kunnen verplaatsen en minder voedsel kunnen vinden.

Doel

Om weidevogels te beschermen is het niet altijd nodig om een rustperiode af te spreken op alle percelen met broedende weidevogels, bijvoorbeeld omdat de dichtheid aan weidevogels vrij laag is. In dat geval is het pakket nestbescherming zinvol: u beschermt daarmee het legsel (nest) en de directe omgeving tegen landbouwkundige werkzaamheden.

Door het plaatsen van nestbeschermers of het op andere wijze ontzien van de nesten bij werkzaamheden, vergroot u de kans op het uitkomen van het legsel terwijl u het perceel voor de overige oppervlakte normaal kunt gebruiken. Vrijwilligers of uzelf zoeken het perceel af en markeren nesten met stokken of nestbeschermers zodat u weet welke delen u moet ontzien bij landbouwkundige werkzaamheden, zoals maaien, weiden of inzaaien.

Percelen met legselbeheer hebben over het algemeen beperkt nut als foerageergebied voor jonge weidevogels. Zij zoeken voedsel in kruiden- en daarmee insectenrijke graslanden. U kunt legselbeheer dan ook combineren met een kruidenrijke graslandrand (pakket 5).

Specifieke pakketvoorwaarden

1. De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of enkele malen afgezocht op aanwezige legfels. Alle gevonden nesten worden gemarkeerd en geregistreerd. Bij voorkeur digitaal (Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap), met een registratie die up-to-date is. Eventueel registeren via stalkaarten;
2. Het zoeken naar nesten moeten worden geregistreerd; ook als er geen nesten zijn. Bijvoorbeeld op de stalkaarten;
3. Bij het zoeken naar nesten wordt betreding zoveel mogelijk voorkomen;
4. U beschermt gevonden nesten en/of kuikens door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen via:
  - a. Nest-enclaves van minimaal 50 m² met een doorsnede van minimaal 7 meter;
  - b. Het plaatsen van nestbeschermers (bij beweiding);
5. Werkzaamheden zijn, op het hele graslandperceel, alleen toegestaan bij daglicht;
6. Wanneer u gaat maaien, past u onderstaande kuikenvriendelijke werkwijzen toe:
  - a. U plaatst 12 – 24 uur voorafgaand aan het maaien stokken met plastic zakken om eventuele kuikens te verjagen naar een ander perceel, én;
  - b. U maait van binnen naar buiten, óf;
  - c. U maait van één zijnde van het perceel naar de andere zijde, waarbij u start aan de zijde van het perceel waarin géén kuikens aanwezig zijn;

Vergoeding

Pakketvariant	Vergoeding per ha per jaar
4a Nestbescherming op grasland	€ 20,-
4d Legselbeheer op grasland, met 2 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus	€ 455,-
4e Legselbeheer op grasland, met 3 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus	€ 525,-
4f Legselbeheer op grasland, met 4 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus	€ 700,-
4g Legselbeheer op grasland, met 5 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus	€ 935,-
4h Legselbeheer op grasland, met 6 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus	€ 945,-

Waarom van binnen naar buiten maaien?

Als u op het midden van uw perceel met maaien start en vervolgens naar de buitenkant maait, hebben kuikens de gelegenheid naar naastgelegen percelen te vluchten en raken ze niet opgesloten in een steeds kleiner wordend stuk grasland.

Waarom bij daglicht maaien?

Als u in het donker maait, hebben de kuikens onvoldoende gelegenheid een veilige plek te zoeken.

Doel

Kruidenrijke percelen zijn erg belangrijk voor weidevogels. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor weidevogels hier hun voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze gedurende de rustperiode een belangrijk toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid. Door de late maaidatum zijn kruidenrijke graslandpercelen een geschikt toevluchtsoord voor dieren, in het geval dat omliggend grasland wordt gemaaid. Bemesting van kruidenrijk grasland mag buiten de rustperiode, maar om te voorkomen dat er te zwaar gewas komt te staan wordt alleen bemesting met ruige mest toegestaan. Een te zwaar gewas gaat liggen en is niet meer geschikt voor kuikens.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U neemt een rustperiode in acht van datum x tot datum y (zie pakketten);
2. In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen of beweiding plaats;
3. U maait het grasland jaarlijks (na de rustperiode) voor 1 augustus, en voert het maaisel af. Bij iedere maaibeurt laat u een kruidenrijk deel (10% of meer) staan, hetgeen gunstig is voor zaadsetting bloeiende kruiden en voor insecten;
4. Een tweede/ derde keer maaien en afvoeren is toegestaan;
5. Hou rekening met de ecologie van insecten, maai daarom bij zonnig en droog weer als insecten actief zijn en weg kunnen vliegen;
6. Buiten de rustperiode is voor- of nabeweiden toegestaan met een max. van 2 GVE* per ha. Bij beweiding met schapen of geiten is beweiding met slechts max. van 1 GVE toegestaan. Bij voorbeweiding niet bloten;
7. Werkzaamheden zijn, op het hele graslandperceel, alleen toegestaan bij daglicht;
8. Wanneer u gaat maaien, past u onderstaande kuikenvriendelijke werkwijzen toe:
  - U plaatst 12 – 24 uur voorafgaand aan het maaien stokken met plastic zakken om eventuele kuikens te verjagen naar een ander perceel, én;
  - U maait van binnen naar buiten, óf;
  - U maait van één zijnde van het perceel naar de andere zijde, waarbij u start aan de zijde van het perceel waarin géén kuikens aanwezig zijn;

Algemene pakketvoorwaarden

9. Bemesting met kunstmest en drijfmest is niet toegestaan. Bemesting met storrijke vaste mest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar en is alleen toegestaan na de rustperiode;
10. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran in kleine hoeveelheden per jaar (max.350 kg/ha) is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
11. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
12. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid.

Vergoeding

Pakket	Vergoeding per ha per jaar
5a Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 15 juni	€ 1.340,-
5b Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 22 juni	€ 1.540,-
5c Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 1 juli	€ 1.650,-

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren en geiten	0,15

Waarom van binnen naar buiten maaien?

Als u op het midden van uw perceel met maaien start en vervolgens naar de buitenkant maait, hebben kuikens de gelegenheid naar naastgelegen percelen te vluchten en raken ze niet opgesloten in een steeds kleiner wordend stuk grasland.

Waarom bij daglicht maaien:

Door bij zonnig en droog weer te maaien, kunnen insecten tijdig wegvliegen. Op deze manier houdt u rekening met de ecologie van insecten.

Doel

Kruidenrijke percelen en randen zijn erg belangrijk voor weidevogels. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor weidevogels hier hun voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze gedurende de rustperiode een belangrijk toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid.

Instapeisen

- De beheereenheid is in minimaal 6 meter breed en maximaal 12 meter;
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks tussen 15 juni en 1 augustus en voert het maaisel af. Een tweede of derde keer maaien is toegestaan;
2. Eerder maaien dan 15 juni is, na overleg en advies van VALA, toegestaan en alleen een mogelijkheid indien de randen ingezaaid zijn met het WUR-VALA mengsel en de productie nog boven de 6 ton droge stof per ha ligt;
3. Werkzaamheden zijn alleen toegestaan bij daglicht;
4. Bemesting is jaarrond niet toegestaan;
5. Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan;

Algemene pakketvoorwaarden

6. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
7. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
8. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruiskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1.140,- per ha per jaar

Advies

Laat bij een maaibeurt 10% staan. Het bij een maaibeurt laten staan van het meest kruidenrijke deel, is gunstig voor zaadzetting van bloeiende kruiden en voor insecten. Een volgende maaibeurt neemt u dit stuk dan weer meer en laat u bijvoorbeeld een ander deel staan. Hierdoor draagt u bij aan de kruidenrijkdom van uw perceel.

Waarom bij daglicht maaien:

Door bij zonnig en droog weer te maaien, kunnen insecten tijdig wegvliegen. Op deze manier houdt u rekening met de ecologie van insecten.

A13a1 Botanisch weiland < 1 hectare

Doel

Botanische graslanden dienen niet alleen om botanische waarden in stand te houden, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet en knoopkruid.

Op de wat vochtiger graslanden kunnen kam-grasweiden ontstaan. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels. De wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Het juiste moment van maaien heeft een positieve invloed op de soortenrijkdom. Gevarieerd maai-beheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, sloot of berm slechts eenmaal (laat) te maaien en het andere deel tweemaal.

Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel een jaar overslaan. Begrazing wordt bij voorkeur uitgevoerd met runderen, omdat door mest- en urineplekken hier de gewenste structuur-verschillen ontstaan van kort afgeweide plekken en bossige niet afgeweide plekken (de mestplekken). Daarbij trekken mestflatten veel insecten. Begrazing met schapen heeft niet de voorkeur. Een hoge bezetting met schapen is vergelijkbaar met gazonbeheer; kort en structuurloos.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober);
- De beheereenheid is maximaal 1 hectare groot (groter oppervlakten moeten doorsneden zijn door landschapselementen, struweelranden, etc.);
- Beweiding is jaarrond toegestaan met maximale veebezetting 2 (GVE/ha)*; Schapenbegrazing kent een maximum van 1 GVE/ha;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Wanneer U de eerste snede maait, mag u maximaal 90% maaien, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Het niet gemaaide deel maait of beweidt u mee bij de tweede snede. Daarbij moet het perceel voor het grootste deel kort de winter in gaan;
2. Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Bijvoeren is niet toegestaan in het perceel;

Algemene pakketvoorwaarden

4. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan; Bemesting met storrijke vaste rundermest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
5. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
6. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
7. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1290,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)
Zie volgende pagina

Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren en geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaïen.

A13a2 Botanisch weiland 1-2 hectare

Doel

Botanische graslanden dienen niet alleen om botanische waarden in stand te houden, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet en knoopkruid.

Op de wat vochtiger graslanden kunnen kam-grasweiden ontstaan. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels. De wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Het juiste moment van maaien heeft een positieve invloed op de soortenrijkdom. Gevarieerd maai-beheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, sloot of berm slechts eenmaal (laat) te maaien en het andere deel tweemaal.

Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel een jaar overslaan. Begrazing wordt bij voorkeur uitgevoerd met runderen, omdat door mest- en urineplekken hier de gewenste structuurverschillen ontstaan van kort afgeweide plekken en bossige niet afgeweide plekken (de mestplekken). Daarbij trekken mestflatten veel insecten. Begrazing met schapen heeft niet de voorkeur. Een hoge bezetting met schapen is vergelijkbaar met gazonbeheer; kort en structuurloos.

Dit pakket is beschikbaar voor botanische percelen in de Achterhoek groter dan 1 ha, waarbij het opknippen van het perceel met struweelhagen vanuit cultuurhistorisch oogpunt niet wenselijk is.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober);
- De beheereenheid is minimaal 1 – maximaal 2 hectare groot;
- Beweiding is jaarrond toegestaan met maximale veebezetting 2 (GVE/ha)*; Schapenbegrazing kent een maximum van 1 GVE/ha;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Wanneer U de eerste snede maait, mag u maximaal 90% maaien, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Het niet gemaaide deel maait of beweidt u mee bij de tweede snede. Daarbij moet het perceel voor het grootste deel kort de winter in gaan;
2. Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Bijvoeren is niet toegestaan in het perceel;

Algemene pakketvoorwaarden

4. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan; Bemesting met storrijke vaste rundermest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
5. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
6. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
7. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruiskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1190,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid): Zie volgende pagina

Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schape, lammeren en geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel plekgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

A13a3 Botanisch weiland 2-3 hectare

Doel

Botanische graslanden dienen niet alleen om botanische waarden in stand te houden, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet en knoopkruid.

Op de wat vochtiger graslanden kunnen kam-grasweiden ontstaan. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels. De wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Het juiste moment van maaien heeft een positieve invloed op de soortenrijkdom. Gevarieerd maai-beheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, sloot of berm slechts eenmaal (laat) te maaien en het andere deel tweemaal.

Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel een jaar overslaan. Begrazing wordt bij voorkeur uitgevoerd met runderen, omdat door mest- en urineplekken hier de gewenste structuur-verschillen ontstaan van kort afgeweide plekken en bossige niet afgeweide plekken (de mestplekken). Daarbij trekken mestflatten veel insecten. Begrazing met schapen heeft niet de voorkeur. Een hoge bezetting met schapen is vergelijkbaar met gazonbeheer; kort en structuurloos.

Dit pakket is beschikbaar voor botanische percelen in de Achterhoek groter dan 1 ha, waarbij het opknippen van het perceel met struweelhagen vanuit cultuurhistorisch oogpunt niet wenselijk is.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober);
- De beheereenheid is minimaal 2 - maximaal 3 hectare groot (groter oppervlakten moeten doorsneden zijn door landschapselementen, struweelranden, etc.);
- Beweiding is jaarrond toegestaan met maximale veebezetting 2 (GVE/ha)*; Schapenbegrazing kent een maximum van 1 GVE/ha;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Wanneer U de eerste snede maait, mag u maximaal 90% maaien, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Het niet gemaaide deel maait of beweidt u mee bij de tweede snede. Daarbij moet het perceel voor het grootste deel kort de winter in gaan;
2. Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Bijvoeren is niet toegestaan in het perceel;

Algemene pakketvoorwaarden

4. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan; Bemesting met storrijke vaste rundermest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
5. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
6. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
7. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1090,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid):
zie volgende pagina

Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren en geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

A13b1 Botanisch hooiland < 1 hectare

Doel

Botanische graslanden dienen niet alleen om botanische waarden in stand te houden, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn paardenbloem, scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet, knoopkruid en leeuwentand. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels. De wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Het juiste moment van maaien heeft een positieve invloed op de soortenrijkdom. Soms kan tweemaal maaien per jaar zinvol zijn.

Minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs maaien vóór de bloei zorgt dat de planten zich niet uitzaaien. Gevarieerd maaibeheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, een sloot of een berm slechts eenmaal (laat) te maaien en het andere deel tweemaal. Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel een jaar overslaan.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;
- De beheereenheid is maximaal 1 hectare groot (groter oppervlakten moeten doorsneden zijn door landschapselementen, struweelranden, etc.);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks maximaal voor 90% minimaal één keer voor 1 oktober en voert het maaisel af, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Bij een eventuele 2e snede maait u dat deel mee en laat een ander deel (10%) staan;
2. Het perceel gaat voor het grootste deel kort de winter; Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan. Na 1 augustus mag er nabeweid worden met een maximale veebezetting van 2 GVE/ha*, behalve met schapen;
4. Nabeweiding door schapen is toegestaan met een maximale veebezetting van 1 GVE/ha;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan. Bemesting met storrijke vaste mest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
6. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
7. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
8. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid met een rugspuit op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding:

€ 1475,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren en geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

A13b2 Botanisch hooiland 1-2 hectare

Doel

Botanische graslanden dienen niet alleen om botanische waarden in stand te houden, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn paardenbloem, scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet, knoopkruid en leeuwentand. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels. De wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Het juiste moment van maaien heeft een positieve invloed op de soortenrijkdom. Soms kan tweemaal maaien per jaar zinvol zijn. Gevarieerd maaibeheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, een sloot of een berm slechts eenmaal (laat) te maaien en het andere deel tweemaal. Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel een jaar overslaan.

Dit pakket is beschikbaar voor botanisch hooilandpercelen in de Achterhoek groter dan 1 ha, waarbij het opknippen van het perceel met struweelhagen vanuit cultuurhistorisch oogpunt niet wenselijk is.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;
- De beheereenheid is maximaal 2 hectare groot (groter oppervlakten moeten doorsneden zijn door landschapselementen, struweelranden, etc.).

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks maximaal voor 90% minimaal één keer voor 1 oktober en voert het maaisel af, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Bij een eventuele 2e snede maait u dat deel mee en laat een ander deel (10%) staan;
2. Het perceel gaat voor het grootste deel kort de winter; Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan. Na 1 augustus mag er nabeweid worden met een maximale veebezetting van 2 GVE/ha*, behalve met schapen;
4. Nabeweiding door schapen is toegestaan met een maximale veebezetting van 1 GVE/ha;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan. Bemesting met storrijke vaste mest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
6. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
7. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
8. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze (alleen toegestaan met rugspuit) bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1375,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid): z.o.z.

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren en geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

A13b3 Botanisch hooiland 2-3 hectare

Doel

Botanische graslanden dienen niet alleen om botanische waarden in stand te houden, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn paardenbloem, scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet, knoopkruid en leeuwentand. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels. De wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Het juiste moment van maaien heeft een positieve invloed op de soortenrijkdom. Soms kan tweemaal maaien per jaar zinvol zijn. Gevarieerd maaibeheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, een sloot of een berm slechts eenmaal (laat) te maaien en het andere deel tweemaal. Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel een jaar overslaan.

Dit pakket is beschikbaar voor botanisch hooilandpercelen in de Achterhoek groter dan 1 ha, waarbij het opknippen van het perceel met struweelhagen vanuit cultuurhistorisch oogpunt niet wenselijk is.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;
- De beheereenheid is maximaal 3 hectare groot (groter oppervlakten moeten doorsneden zijn door landschapselementen, struweelranden, etc.).

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks maximaal voor 90% minimaal één keer voor 1 oktober en voert het maaisel af, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Bij een eventuele 2e snede maait u dat deel mee en laat een ander deel (10%) staan;
2. Het perceel gaat voor het grootste deel kort de winter; Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan. Na 1 augustus mag er nabeweid worden met een maximale veebezetting van 2 GVE/ha*, behalve met schapen;
4. Nabeweiding door schapen is toegestaan met een maximale veebezetting van 1 GVE/ha*;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan. Bemesting met storrijke vaste mest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
6. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
7. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
8. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid met een rugspuit op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1275,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid) z.o.z.

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren en geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

A13b5 Botanisch waardevol grasland; Maatwerkpakket Achterhoek

Doel

Er zijn situaties waarbij graslanden al jaren worden beheerd, maar het met de toename van de kruidenrijkdom niet wil lukken of blijven steken in een bepaalde ontwikkelingsfase (bijvoorbeeld witboldominantie). Het gaat regelmatig om grote percelen, groter dan 1 ha, waarbij het perceel wel waarde heeft door de kwaliteit en de ligging (netwerk).

Daarnaast zijn er locaties waar met inzaai kruidenrijk grasland is gerealiseerd. Na inzaai duurt het nog een paar jaar voordat het zich zo ontwikkeld heeft, dat het een volwaardig botanisch hooiland genoemd kan worden. Deze ingezaaide percelen krijgen in de ontwikkelfase eerst het Maatwerkpakket Achterhoek, tot het moment dat voldaan wordt aan de voorwaarden voor botanisch hooiland.

Voor dit soort percelen geldt dat ze niet volledig aan de kwaliteit van botanisch hooiland voldoen, maar VALA ze wel onder beheer willen houden. In die situaties kan overwogen worden het maatwerkpakket Achterhoek in te zetten. Dat betekent voorzetting van de beheeroverkomst tegen en lagere vergoeding.

Instapenisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in het groeiseizoen;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks minimaal 1 keer ná 15 juni en vóór 1 oktober en voert het maaisel af. Waarbij het perceel voor het grootste deel kort de winter in moet gaan;
  - Daar waar het gaat om nieuw inzaai met het WUR-VALA mengsel kan van het maaitijdstip worden afgeweken en kan afhankelijk van productie eerder en vaker gemaaid worden;
  - Daar waar het gaat om een witboldominantie, kan in overleg met VALA van het maaitijdstip worden afgeweken en kan eerder en vaker gemaaid worden;
2. Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan. Daarna mag beweid worden met max. 2 GVE*;

Algemene pakketvoorwaarden

4. Bemesting met kunstmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan; Bemesting met runderdrijfmest of ruige stalmest is toegestaan, mits toegediend na 1 juni. Er mag maximaal 15 kuub runderdrijfmest of maximaal 10 ton ruige stalmest per hectare per jaar worden toegediend;
5. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan.
6. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
7. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruid op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 550,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren of geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

A13b6 Plasdras Dooradering

Doel

Plasdras biedt een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels. De vogels gebruiken de plasdras percelen als verzamel- en slaapplek, maar de natte percelen zorgen vooral voor voldoende voedsel. Dat komt doordat wormen en emelten bij een hoge grondwaterstand dichterbij het maaiveld komen en daardoor beter bereikbaar zijn voor de weidevogels. Ook is het voor weidevogels eenvoudiger om met hun snavel in de zachte natte grond door te dringen, dan in een drogere harde bodem.

Het plas-draspakket bestaat uit een grotendeels onder water staand graslandperceel. De periode waarin het perceel onder water staat kan variëren van 2 maanden tot bijna een half jaar. Het doel is in deze periode op minimaal 60% van de oppervlakte een waterlaag van minimaal 5 cm te realiseren, zodat het overige deel van het perceel drassig is.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. De beheereenheid is over de hele oppervlakte drassig (inundatie) in de periode van 1 maart tot 15 juni;
2. Op minimaal 60% van het oppervlak van de beheereenheid is de laag water tussen de 5 en 20 cm diep;
3. De vegetatie moet kort de winter in gaan;
4. Het perceel waarop de plasdras wordt gerealiseerd, wordt vooraf niet bemest. Dit om een te zwaar gewas te voorkomen;

Vergoeding

€ 2.575,- per ha per jaar

Wat is drassig?

Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdras-perceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte voeten als u er op sandalen overheen loopt. Het geheel moet drassig zijn, de slikkige randjes tellen ook mee bij het oppervlak.

Doel

Er zijn situaties waarbij graslanden al jaren worden beheerd, en de kruidenrijkdom sterk wisselt. De hogere kopjes zijn vaak zeer kruidenrijk. De laag gelegen delen van de uiterwaarden, die regelmatig onderlopen, is verschralen geen optie. Deze gronden zijn van nature voedselrijk en blijven dat ook. De vegetatie wordt hier meestal gedomineerd door grote vossenstaart en kweek.

Het gaat vaak om grote percelen (> 3 ha). Daarbij is in de uiterwaarden het opknippen van percelen met struwelen niet altijd een optie. Deze graslanden zijn wel van waarde als rust en foerageergebied voor veel vogelsoorten en daarom wel van belang om ze goed te beheren.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;
- De beheereenheid is maximaal 3 hectare groot (groter oppervlakten moeten doorsneden zijn door landschapselementen, struweelranden, etc.).

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks maximaal voor 90% minimaal één keer voor 1 oktober en voert het maaisel af, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Bij een eventuele 2e snede maait u dat deel mee en laat een ander deel (10%) staan;
2. Het perceel gaat voor het grootste deel kort de winter; Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan. Na 1 augustus mag er nabeweid worden met een maximale veebezetting van 2 GVE/ha*, behalve met schapen;
4. Nabeweiding door schapen is toegestaan met een maximale veebezetting van 1 GVE/ha*;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan. Bemesting met storrijke vaste mest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
6. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
7. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
8. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid met een rugspuit op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1175,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren of geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

Doel

Er zijn situaties waarbij graslanden al jaren worden beheerd, en de kruidenrijkdom sterk wisselt. De hogere kopjes zijn vaak zeer kruidenrijk. De laag gelegen delen van de uiterwaarden, die regelmatig onderlopen, is verschralen geen optie. Deze gronden zijn van nature voedselrijk en blijven dat ook. De vegetatie wordt hier meestal gedomineerd door grote vossenstaart en kweek.

Het gaat vaak om grote percelen (> 3 ha). Daarbij is in de uiterwaarden het opknippen van percelen met struwelen niet altijd een optie. Deze graslanden zijn wel van waarde als rust en foerageergebied voor veel vogelsoorten en daarom wel van belang om ze goed te beheren.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 1 oktober;
- De beheereenheid is maximaal 3 hectare groot (groter oppervlakten moeten doorsneden zijn door landschapselementen, struweelranden, etc.).

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks maximaal voor 90% minimaal één keer voor 1 oktober en voert het maaisel af, waarbij u de schralere/ meer kruidenrijke stukken laat staan. Bij een eventuele 2e snede maait u dat deel mee en laat een ander deel (10%) staan;
2. Het perceel gaat voor het grootste deel kort de winter; Bloten en klepelen is niet toegestaan;
3. Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan. Na 1 augustus mag er nabeweid worden met een maximale veebezetting van 2 GVE/ha*, behalve met schapen;
4. Nabeweiding door schapen is toegestaan met een maximale veebezetting van 1 GVE/ha*;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan. Bemesting met storrijke vaste mest (maximaal 10 ton per hectare) is alleen toegestaan na beoordeling en goedkeuring van VALA, in een frequentie van maximaal 1 x de 3 jaar;
6. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
7. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
8. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruiskruid met een rugspruit op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1075,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren of geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

Doel

Botanische graslanden dienen niet alleen om botanische waarden in stand te houden, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn paardenbloem, scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet, knoopkruid en leeuwentand. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels. De wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden.

Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Het juiste moment van maaien heeft een positieve invloed op de soortenrijkdom. Soms kan tweemaal maaien per jaar zinvol zijn.

Randen liggen minimaal voor 75% in de zon. Randen die alleen aan de noordzijde/ in de schaduw liggen worden niet onder beheer gebracht.

Instapeisen

- De rand is minimaal 6 meter en maximaal 12 meter breed;
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect aanwezig in het groeiseizoen;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks minimaal 1 keer ná 15 juni en vóór 1 oktober en voert het maaisel af. Daarbij moet het perceel voor het grootste deel kort de winter ingaan;
2. Eerder maaien dan 15 juni is, na overleg en advies van VALA, toegestaan en alleen een mogelijkheid indien de randen ingezaaid zijn met het WUR-VALAmengsel en de productie nog boven de 6 ton drogestof per ha ligt;
3. Bloten en klepelen is niet toegestaan;
4. Jaarrond beweiding is niet toegestaan; Na 1 augustus mag er nabeweid worden met een maximale veebezetting van 2 (GVE/ha)*;
5. Nabeweiding door schapen is toegestaan met een maximale veebezetting van 1 GVE/ha door schapen is niet toegestaan;

Algemene pakketvoorwaarden

6. Bemesting en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan;
7. Bekalken met een traag werkende kalksoort (zeewier- of schelpenkalk of Dologran) in kleine hoeveelheden (max. 350 kg/ha) per jaar is toegestaan in het najaar om verzuring tegen te gaan;
8. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidenrijkdom te vergroten;
9. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruid en brandnetel op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding

€ 1475,- per ha per jaar

* Toelichting GVE (Grootvee Eenheid)

Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,00
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,00
Runderen vanaf 6 maanden maar niet ouder dan 2 jaar	0,60
Runderen jonger dan 6 maanden	0,40
Schapen, lammeren of geiten	0,15

Tip: Maai minder gewenste soorten zoals akkerdistel pleksgewijs voor de bloei, zodat de planten zich niet uitzaaien.

Doel

De kwartelkoning is een trekvogel, die overwintert in Afrika. Pas laat in het voorjaar, vanaf mei, komen kwartelkoningen in Nederland aan. Zij zoeken dan een broedplaats in o.a. structuurrijke hooilanden. In Oost- Nederland broeden kwartelkoningen in de botanische hooilanden, in de uiterwaarden langs de rivieren Rijn, Waal en IJssel. De broedperiode is van mei tot augustus. Daarom is bij aanwezigheid van kwartelkoningen uitgesteld maaien na 15 juni wenselijk.

SOVON Vogelonderzoek Nederland (SOVON) heeft een netwerk van waarnemers, die op bepaalde momenten op zoek gaan naar broedplaatsen (zg. roepplekken) van de kwartelkoning. VALA onderhoudt contacten met de SOVON waarnemers over de locatie van deze roepplekken.

Als op uw perceel een roepplek van een kwartelkoning is waargenomen, neemt de coördinator van VALA direct contact met u op om *last minute* beheer af te spreken. De aanbevolen oppervlakte bedraagt bij voorkeur ongeveer een straal van 250 meter rond de roepplek. Hierbij gelden rivierdijk, rivier, houtwallen, hagen, wegen en afrasteringen als uiterste begrenzing. Per situatie bepaalt de VALA de gewenste oppervlakte voor het last minute beheer.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in het groeiseizoen;
- Waarnemers van SOVON hebben een roepplek van een kwartelkoning geconstateerd op uw perceel met botanisch hooiland (A13);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait het grasland jaarlijks ná 15 juni en vóór 1 oktober en voert het maaisel af. Daarbij moet het perceel voor het grootste deel kort de winter in gaan;
2. U maait van binnen naar buiten, of u maait van één zijde van het perceel naar de andere zijde;
3. Werkzaamheden zijn, op het hele graslandperceel, alleen toegestaan bij daglicht;
4. Hou rekening met de ecologie van insecten, maai daarom bij zonnig en droog weer als insecten actief zijn en weg kunnen vliegen;
5. Bloten en klepelen is niet toegestaan;
6. *Pakket e, f en g* (uitgestelde maaidatum na 15 juni): u neemt een rustperiode in acht van datum x tot datum y (zie pakketten);
7. *Pakket e, f en g* (uitgestelde maaidatum na 15 juni): in de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen of beweiding plaats;

Algemene pakketvoorwaarden

8. Bemesting en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan;
9. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid. Doorzaai is, na overleg en advies van VALA, toegestaan om de kruidrijkdom te vergroten;
10. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruid en brandnetel op maximaal 10% van de beheereenheid;

Vergoeding:

Pakket	Vergoeding per ha per jaar
13e Botanisch hooiland met rust van 15 juni tot 20 juli (uitgestelde maaidatum van 5 weken)	€ 250,-
13f Botanisch hooiland met rust van 15 juni tot 3 augustus (uitgestelde maaidatum van 7 weken)	€ 350,-
13g Botanisch hooiland met rust van 15 juni tot 17 augustus (uitgestelde maaidatum van 9 weken)	€ 450,-

Waarom van binnen naar buiten maaien?

Als u op het midden van uw perceel met maaien start en vervolgens naar de buitenkant maait, hebben kuikens de gelegenheid naar naastgelegen percelen te vluchten en raken ze niet opgesloten in een steeds kleiner wordend stuk grasland.

Waarom bij daglicht maaien:

Door bij zonnig en droog weer te maaien, kunnen insecten tijdig wegvliegen. Op deze manier houdt u rekening met de ecologie van insecten.

Doel

De kruidenrijke akker is van belang voor diverse soorten fauna in kleinschalige landschappen. De nectar, het stuifmeel, de zaden en de aangetrokken insecten vormen een belangrijke voedselbron voor veel dieren. Een niet te dicht gezaaid graangewas biedt ruimte voor de gewenste kruiden (o.a. korenbloemen, klapprozen, kamilles) en broedende vogels. Zomergranen hebben de voorkeur boven wintergranen. Dit is omdat zomergranen een hogere ecologische waarde hebben, mede doordat de stoppel gedurende de winter over kan blijven staan.

Doelsoorten voor kruidenrijke akker zijn: Gele kwikstaart, Houtduif, Kerkuil, Patrijs en Ringmus.

Minimaal de helft van de oppervlakte waar volgend jaar zomergraan wordt geteeld wordt na de oogst niet bewerkt en overwintert als graanstoppel. Het overige deel mag ook ingezaaid worden met stoppelknol, gele mosterd, Japanse haver of een mengsel van gele mosterd en Japanse haver. De inzaai van één van deze groenbemesters kan vooral interessant zijn wanneer er een onkruidprobleem is met bijvoorbeeld kweek. Deze snelgroeiende groenbemesters kunnen kweek onderdrukken. Stoppelknollen kunnen eventueel geogst worden als veevoer. Japanse haver vormt vaak nog zaad dat veel akkervogels trekt.

Dit pakket heeft een ecologische meerwaarde als het wordt gecombineerd met een kruidenrijke akkerrand, een botanische hooilandrand en/of een struweelrand of -haag.

Beheereisen

1. Minimaal 90% van de beheereenheid bestaat vanaf 15 mei tot 15 juli uit granen **en** kruiden (geen mais);

Specifieke pakketvoorwaarden

2. De maximale grootte van een kruidenrijke akker is 2 ha;
3. Op minimaal 90% van de beheereenheid staat jaarlijks van 15 mei tot 15 juli granen en kruiden (geen mais), waarbij het zaadgoed onbehandeld is;
4. In overleg met de VALA is het mogelijk 1 van de 6 jaar een ander gewas te telen. Bijvoorbeeld door de teelt van een vlinderbloemige; bijv. rode-witte klaver of het mengsel Landsberge Gemenge;
5. Op minimaal 50% en maximaal 95% van de beheereenheid teelt u zomergraan. Er is minimaal 5% braak aanwezig;
6. U oogst minimaal 80% van het graan tussen 15 juli en 1 september. Oogsten voor 15 juli is alleen toegestaan met toestemming van VALA;
7. Op het deel waarop het volgend jaar zomergraan wordt geteeld, blijft minimaal 50% van de graanstoppel staan tot 1 maart van het volgende jaar.
8. Mechanische onkruidbestrijding is niet toegestaan tussen 1 mei en 15 juli;

Algemene pakketvoorwaarden

9. Bemesting met kunstmest is NIET toegestaan. Bemesten mag met een maximum van 10 ton per hectare, bij voorkeur met vaste rundermest;
10. Chemische gewasbescherming is niet toegestaan (ook niet in het jaar dat er geen graan staat);

Vergoeding

€ 2000,- per ha per jaar.

Advies

1: Zaaï met een lagere dichtheid: 80 tot 100 kg per ha. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor kruiden.

2: Door een rand met inheemse akkerkruiden door het perceel te zaaien, krijgen deze de kans zich uit te verspreiden op het perceel. De VALA adviseert u graag over de juiste samenstelling van het zaaigoed.

A19a Kruidenrijke akkerrand

Doel

Kruidenrijke akkerranden zijn geschikt als broed-, schuil- en foerageergebied voor akkervogels zoals veldleeuwerik en patrijs. In kleinschalige landschappen bieden akkerranden daarnaast ook voedsel en schuilgelegenheid voor andere vogels (zoals keep, kneu, zomertortel en geelgors), zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën.

Akkerranden die bestaan uit een mengsel van bloemrijke kruiden en granen bedienen verschillende (akker)vogels. De kruidenrijke vegetatie trekt insecten aan, de (oliehoudende) zaden bieden voedsel in herfst en winter. Door de kruiden en het graan in de winter te laten overstaan, is ook in het winterhalfjaar schuilgelegenheid en van voedsel (zaden) aanwezig. Aanvullend daaraan is het zinvol om niet de volledige oppervlakte van de kruidenrijke akkerrand jaarlijks opnieuw in te zaaien, maar een deel te laten staan. Op die manier is jaarrond schuilgelegenheid aanwezig.

Akkerranden langs waterlopen verminderen de kans op uit- en afspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater. De ingezaaide kruiden trekken tot slot insecten aan die als natuurlijke plaagbestrijding fungeren, en daarmee bijdragen aan een verminderde noodzaak voor chemische onkruidbestrijding.

VALA heeft een akkerbeheerplan waarin voorwaarden voor zaaidichtheden, zaadmengsels en een inzaaiadvies beschreven worden. Deze is te vinden op de website van VALA;

Akkerranden liggen voor minimaal 75% in de zon.

Instapeisen

- Een kruidenrijke akkerrand is minimaal 6 meter breed. Een kruidenrijke akkerrand kan ook blokvormig worden aangelegd` ;
- Minimale oppervlakte 1000m²;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Op minimaal 90% van de beheereenheid staat jaarlijks van 15 mei tot 1 maart van het volgende jaar uit een combinatie van grassen, granen (niet zijnde mais), eiwitgewassen, groene braak en ingezaaide kruiden. De overige 10% mag een andere invulling hebben, bijvoorbeeld schraal open zand t.b.v. de patrijs;
2. Als zaadmengsel zijn alleen de akkerkruidenmengsels die VALA aanbiedt toegestaan.
3. U mag de beheereenheid niet voor 1 maart ploegen of onderwerken. Voor 15 april rond u deze werkzaamheden af;
4. U mag tussen 15 mei en 1 maart niet bewerken of door de beheereenheid heen rijden, ook niet als kopakker;
5. U zaait de akkerrand in tussen 1 maart en 15 mei. Als u in het voorgaande jaar hetzelfde beheerpakket op deze locatie had afgesloten, dan vervangt u minimaal 40% van deze akkerrand door deze opnieuw te ploegen en te zaaien.
6. U laat 50% van de beheereenheid staan, zonder dat u daar opnieuw hoeft te ploegen en in te zaaien. Geheel opnieuw inzaaien is, na goedkeuring van VALA, mogelijk indien de akkerrand door omstandigheden (droogte, veel melganzevoet, etc.) niet tot ontwikkeling is gekomen;

Algemene pakketvoorwaarden

7. Beweiding is niet toegestaan;
8. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan; Bemesting met vaste mest of compost is toegestaan met toestemming van de VALA;
9. Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de akkerrand;
10. Chemische gewasbescherming is niet toegestaan;

Vergoeding

€ 2150,- per ha per jaar

Tip:

Om vergrassing of onkruidproblemen te voorkomen helpt het om de randen na 2 jaar op een andere plek binnen het perceel aan te leggen. Dit in overleg met de VALA, zodat de rand op een geschikte locatie komt te liggen en VALA de administratie hierop kan aanpassen.

A19a1 Meerjarige kruidenrijke akkerrand

Doel

Kruidenrijke akkerranden zijn geschikt als broed-, schuil- en foerageergebied voor akkervogels zoals veldleeuwerik en patrijs. In kleinschalige landschappen bieden akkerranden daarnaast ook voedsel en schuilgelegenheid voor andere vogels (zoals keep, kneu, zomertortel en geelgors), zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën.

Akkerranden die bestaan uit een mengsel van bloemrijke kruiden en granen bedienen verschillende (akker)vogels. De kruidenrijke vegetatie trekt insecten aan, de (oliehoudende) zaden bieden voedsel in herfst en winter. Door de kruiden en het graan in de winter te laten overstaan, is ook in het winterhalfjaar schuilgelegenheid en van voedsel (zaden) aanwezig. Akkerranden langs waterlopen verminderen de kans op uit- en afspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater. De ingezaaide kruiden trekken tot slot insecten aan die als natuurlijke plaagbestrijding fungeren, en daarmee bijdragen aan een verminderde noodzaak voor chemische onkruidbestrijding.

Meerjarige akkerranden blijven (minimaal) vier jaar op dezelfde plek liggen. Doordat het mengsel bestaat uit soorten die meerdere jaren achter elkaar tot bloei komen, hoeft de rand niet ieder jaar opnieuw te worden ingezaaid. Dit is goed voor de bodem en het bodemleven.

VALA heeft een akkerbeheerplan waarin voorwaarden voor zaaidichtheden, zaadmengsels en een inzaaiadvies beschreven worden. Deze is te vinden op de website van VALA;

In het 3e jaar beoordeeld de gebiedscoördinator de meerjarige akkerrand om te kijken of herinzaai nodig is.

Akkerranden liggen voor minimaal 75% in de zon.

instapeisen

- Een kruidenrijke akkerrand is minimaal 6 meter breed. Een kruidenrijke akkerrand kan ook blokvormig worden aangelegd;
- Minimale oppervlakte 1000m²;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Op minimaal 90% van de beheereenheid staat jaarlijks van 15 mei tot 1 maart van het volgende jaar uit een combinatie van grassen, granen (niet zijnde mais), eiwitgewassen, groene braak en ingezaaide kruiden. De overige 10% mag een andere invulling hebben, bijvoorbeeld schraal open zand t.b.v. de patrijs;
2. Als zaadmengsel zijn alleen de akkerkruidenmengsels die VALA aanbiedt toegestaan.
3. De vegetatie in de akkerrand mag in het voorjaar worden gemaaid tussen 1 april en 30 april; Maaien in de herfst is ook mogelijk, tussen 15 augustus en 15 september. Na maaien moet het maaisel worden afgevoerd;
4. Per jaar mag maximaal 50% van de oppervlakte worden gemaaid;
5. Bloten en klepelen van de akkerrand is niet toegestaan;
6. U mag tussen 15 mei en 1 maart niet bewerken of door de beheereenheid heen rijden, ook niet als kopakker. Uitgezonderd zijn het maaien (zie 3) en bemesten (zie 9) aan het einde van de zomer en als vernieuwing van de akkerrand nodig is (zie 7);
7. Vernieuwing van de meerjarige akkerrand is toegestaan tussen 15 augustus en 15 oktober na toestemming van VALA;

Algemene pakketvoorwaarden

8. Beweiding is niet toegestaan;
9. Bemesting met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan; Bemesting met vaste mest of compost is toegestaan tussen 1 april en 30 april en tussen 15 augustus en 1 september;
10. Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de akkerrand;
11. Chemische gewasbescherming is niet toegestaan;

Vergoeding

€ 2150,- per ha per jaar

Doel

Het beheer van de insectenrijke graslandranden is primair gericht op de instandhouding (dus niet ontwikkeling) van een kruidenrijke vegetatie. Door extensief, gefaseerd maaibeheer kunnen er ook ruigtesoorten in groeien. Een insectenrijke graslandrand langs bijvoorbeeld een houtwal, struweelrand of andere zoomvegetatie biedt een waardevolle toevoeging aan gradiënten en overgangen in de dooradering.

Deze vegetatie is waardevol voor insecten, struweelvogels en andere soorten van dooradering.

Er wordt beperkt bemest en chemische onkruidbestrijding is beperkt. De rand wordt gefaseerd beheerd, en niet alles hoeft ieder jaar volledig gemaaid te worden, zodat er variatie in de vegetatie ontstaat. Door wel in twee jaar de hele rand te maaien, blijft de rand onderdeel van het agrarisch areaal en gezien als grasland.

Bij voorkeur staan er plukjes struiken/bramen in de directe omgeving van de rand.

Instapeisen

- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april t/m 15 oktober;
- De insectenrijke graslandrand ligt voor minimaal 75% in de zon;
- De rand is minimaal 3 meter breed;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. De rand wordt gefaseerd gemaaid; tussen 1 augustus en 1 oktober van het ene jaar voor de helft. In het volgende jaar in dezelfde periode wordt de andere helft gemaaid, zodat de hele rand één keer in de twee jaar gemaaid is;
2. Het maaisel wordt afgevoerd;
3. Het grasland mag niet gescheurd, gefreesd, geploegd of heringezaaid worden;
4. Beweiding is niet toegestaan;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Bemesten met kunstmest en drijfmest en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan;
6. Bemesten met storrijke vaste rundermest (maximaal 10 ton per ha) is alleen toegestaan met toestemming van VALA;
7. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze (alleen toegestaan met rugspuit) bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes, kleefkruid en Jakobskruid op maximaal 10% van een nieuwe beheereenheid;

Vergoeding

€ 1575,- per ha per jaar

Doel

Dit pakket richt zich op verbetering van de bodem van grasland en bouwland door het opbrengen van ruige mest of gewasresten. De structuur, chemische samenstelling en het bodemleven hebben hier baat bij en dit ondersteunt de productiefunctie. Doordat er organische stof wordt toegevoegd aan het perceel, verbetert de infiltratiecapaciteit van de bodem én kan de bodem het vocht beter vasthouden.

In de Achterhoek wordt dit pakket ingezet in en rond waterwingebieden, met als doel het verbeteren van de (grond)waterkwaliteit, de bodemstructuur (en sponswerking) en het stimuleren van het bodemleven. Bodemverbetering door het toepassen van strorijke vaste mest verhoogt het organische stofgehalte in de bodem. Een bodem met veel organische stof, kan meer water opnemen en is beter bestand tegen droogte. Ook kan zo'n bodem meer stikstof en mineralen vasthouden, biedt hij een rijker bodemleven en draagt bij aan gezonde gewassen.

Instapeisen

- Er zijn minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit Bijlage 1 zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode van 1 april tot 1 oktober;
- Ligging binnen categorie klimaat (zie bijlage 2);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Bemesting met ruige mest is verplicht;
2. Overige vormen van bemesting zijn niet toegestaan;
3. De ruige mest wordt tussen 1 februari en 1 september opgebracht;
4. Op de oppervlakte wordt ten minste 10 en maximaal 20 ton ruige mest per hectare uitgereden;
5. Het gras wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd;
6. Chemische bestrijdingsmiddelen zijn toegestaan op maximaal 10% van de oppervlakte;

Melding:

Na het opbrengen van de ruige mest doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U heeft hiervoor het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract;

Vergoeding

€ 500,00 per hectare per jaar, mits u tijdig een melding bij VALA heeft ingediend.

* Wat wordt verstaan onder ruige mest

Vaste strorijke mest van runderen, paarden en/of schapen. Deze term wordt ook door RVO gehanteerd en is afkomstig uit het Besluit gebruik meststoffen: art 1 onder q: vaste strorijke mest: Vaste mest waarin zichtbaar een substantiële hoeveelheid stro aanwezig is.

Relatie bufferstroken

Dit beheerpakket mag u niet uitvoeren op bufferstroken.

Doel

Dit pakket richt zich op verbetering van de bodem van grasland en bouwland door het opbrengen van ruige mest of gewasresten. De structuur, chemische samenstelling en het bodemleven hebben hier baat bij en dit ondersteunt de productiefunctie. Doordat er organische stof wordt toegevoegd aan het perceel, verbetert de infiltratiecapaciteit van de bodem én kan de bodem het vocht beter vasthouden.

In de Achterhoek wordt dit pakket ingezet in en rond waterwingebieden, met als doel het verbeteren van de (grond)waterkwaliteit, de bodemstructuur (en sponswerking) en het stimuleren van het bodemleven. Bodemverbetering door het toepassen van strorijke vaste mest verhoogt het organische stofgehalte in de bodem. Een bodem met veel organische stof, kan meer water opnemen en is beter bestand tegen droogte. Ook kan zo'n bodem meer stikstof en mineralen vasthouden, biedt hij een rijker bodemleven en draagt bij aan gezonde gewassen.

Instapeisen

- Ligging binnen categorie klimaat (zie bijlage 2);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Bemesting met ruige stalmest is verplicht;
2. De ruige mest wordt tussen 1 januari en 31 augustus opgebracht en direct ondergewerkt;
3. Op de oppervlakte wordt tenminste 10 en maximaal 20 ton ruige mest per hectare uitgereden;
4. Bij toepassing van een groenbemester mag deze niet chemisch worden vernietigd;

Melding

Na het opbrengen van de ruige mest doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U heeft hiervoor het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract.

Vergoeding

€ 200,00 per hectare per jaar, mits u tijdig een melding bij VALA heeft ingediend.

* Wat wordt verstaan onder ruige mest

Vaste strorijke mest van runderen, paarden en/of schapen. Deze term wordt ook door RVO gehanteerd en is afkomstig uit het Besluit gebruik meststoffen: art 1 onder q: vaste strorijke mest: Vaste mest waarin zichtbaar een substantiële hoeveelheid stro aanwezig is.

Relatie bufferstroken

Dit beheerpakket mag u niet uitvoeren op bufferstroken.

Doel

Dit pakket richt zich op verbetering van de bodem van grasland en bouwland door het opbrengen van ruige mest of gewasresten. De structuur, chemische samenstelling en het bodemleven hebben hier baat bij en dit ondersteunt de productiefunctie. Doordat er organische stof wordt toegevoegd aan het perceel, verbetert de infiltratiecapaciteit van de bodem én kan de bodem het vocht beter vasthouden.

In de Achterhoek wordt dit pakket ingezet in en rond waterwingebieden, met als doel het verbeteren van de (grond)waterkwaliteit, de bodemstructuur (en sponswerking) en het stimuleren van het bodemleven. Bodemverbetering door het toepassen van strorijke vaste mest verhoogt het organische stofgehalte in de bodem. Een bodem met veel organische stof, kan meer water opnemen en is beter bestand tegen droogte. Ook kan zo'n bodem meer stikstof en mineralen vasthouden, biedt hij een rijker bodemleven en draagt bij aan gezonde gewassen.

Instapeisen

- Ligging binnen categorie klimaat (zie bijlage 2);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Het opbrengen van gewasresten (maaisel, stro, gefermenteerd materiaal / bokashi, compost) is verplicht;
2. Op de oppervlakte wordt ten minste 20 ton gewasresten per hectare uitgereden;
3. Opgebrachte gewasresten zijn binnen 2 weken na opbrengen ondergewerkt;
4. Bij toepassing van een groenbemester mag deze niet chemisch worden vernietigd;

Melding

Na het opbrengen van de gewasresten doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U heeft hiervoor het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract.

Vergoeding

€ 375,00 per hectare per jaar mits u tijdig een melding bij VALA heeft ingediend.

Relatie bufferstroken

Dit beheerpakket mag u niet uitvoeren op bufferstroken.

Doel

In dit beheerpakket wordt graanteelt aangepast aan vogels in het gebied, om het voedselaanbod en broedgelegenheid te vergroten. Dat betekent dunner zaaien en beperken grondbewerking. Combinatie met stoppel zorgt vervolgens voor dekking gedurende het hele jaar. Er wordt wel geoogst.

Instapeisen

- Pakket a: minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 december uit graan (geen maïs) of gezaaide kruiden of graanstoppel, of een combinatie van deze, waarbij de graanstoppel blijft staan tot 1 maart van het volgend jaar;
- Pakket b: minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 juli uit graan (geen maïs), en/of gezaaide kruiden of een combinatie van deze;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Er wordt maximaal 80 tot 100 kg/ha zaaigoed gebruikt;
2. Mechanische onkruidbestrijding is NIET toegestaan na inzaaien;
3. Gebruik van herbiciden en insecticiden is niet toegestaan;
4. Bemesting is alleen toegestaan VOOR het inzaaien. Bemesten met kunstmest is NIET toegestaan;
5. Beweiding is niet toegestaan;
6. Na de oogst is een lichte grondbewerking (lostrekken van de stoppel) om het waterbergend vermogen te vergroten, toegestaan, zodanig dat de stoppel blijft staan;

Vergoeding

Pakketvariant	Vergoeding per ha per jaar
A: vogelgraan met stoppel	€ 1250,-
B: vogelgraan zonder stoppel	€ 730,-

Tip:

Om onkruidproblemen te voorkomen helpt het om dit pakket te rouleren, zodat de grond goed bewerkt kan worden.

Doel

Om grondbroeders te beschermen is het niet altijd nodig om een rustperiode af te spreken op alle percelen met broedende vogels, bijvoorbeeld omdat de dichtheid aan broedende vogels vrij laag is. In dat geval is een pakket nestbescherming zinvol: u beschermt daarmee het legsel (nest) en de directe omgeving tegen landbouwkundige werkzaamheden. U past uw werkzaamheden hierop aan, waardoor de kans op het uitkomen van het legsel vergroot. De rest van het perceel kunt u normaal gebruiken. Vrijwilligers of uzelf zoeken het perceel af en beschermen de nesten tegen verstoring door nestbeschermers te plaatsen of via het uitstellen van het zaaien van gewas.

De monitoring van de nesten is hierbij van belang; nesten worden door vrijwilligers geregistreerd, het liefst digitaal.

Instapeisen

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn geregistreerd;
- Gevonden nesten en / of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen via een rustperiode;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of enkele malen afgezocht op aanwezige legfels. Alle gevonden nesten worden gemarkeerd en geregistreerd. Bij voorkeur digitaal (Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap), met een registratie die up-to-date is. Eventueel registreren via stalkaarten;
2. Het zoeken naar nesten moeten worden geregistreerd; ook als er geen nesten zijn. Bijvoorbeeld op de stalkaarten;
3. Bij het zoeken naar nesten wordt betreding zoveel mogelijk voorkomen;
  - U beschermt gevonden nesten en/of kuikens door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen door nest-enclaves van minimaal 50 m² met een doorsnede van minimaal 7 meter;
4. Aansluitend bij de beheereenheid met legselbeheer is een opgroeihabitat* voor kuikens aanwezig

Vergoeding

Pakket		Vergoeding per ha per jaar
42a	Legselbeheer op bouwland	€ 20,-
42b	Rustperiode op bouwland van 15 maart tot 15 mei	€ 400,-
42c	Rustperiode op bouwland van 15 maart tot 22 mei	€ 500,-
42d	Rustperiode op bouwland van 15 maart tot 1 juni	€ 650,-

* Wat is een opgroeihabitat;

Naast een nest hebben kuikens een goede omgeving nodig om volwassen te worden. Hierin moet onder meer voldoende voedsel te vinden zijn. Het is daarom van belang dat er aansluitend aan het bouwland een kruidenrijke akkerrand, insectenrijk grasland of kruidenrijk grasland aanwezig is.

Doel

Keverbanken zorgen voor van een biotoop voor insecten, wat een gunstige voedselsituatie oplevert voor akkervogels zoals de patrijs. Daarnaast biedt de keverbank dekking in de winter en een gunstig broedhabitat. Insecten zijn van groot belang als voedselbron voor akker- en weidevogels, speciaal voor de jonge vogels. De sleutel tot succesvol insectenbeheer is diversiteit.

Hoe diverser een landschap en het beheer, hoe meer insecten zullen voorkomen. Dieren en dus ook insecten hebben in elk levenstadium een gunstig biotoop nodig. Een keverbank voegt veel diversiteit toe aan een akker, wat de leefomgeving voor insecten en dus ook akkervogels sterk verbetert.

Een keverbank is een opgeploegde strook van ongeveer 3 meter breed en 70 centimeter hoog en daarnaast een braakstrook met een breedte van eveneens 3 meter. De keverbank wordt hoofdzakelijk ingezaaid met een grasmengsel, aangevuld met kruiden. Ruim 80% van dat mengsel bestaat uit polvormende grassen, zoals roodzwenk en timotheegras. De rest bestaat uit bloeiende kruiden. De opgehoogde structuur van de keverbank zorgt ervoor dat de grond snel droogt en opwarmt. De graspollen zijn een ideale habitat voor overwinterende insecten als de akkers kaal zijn. Als wederdienst biedt de keverbank de landbouwer natuurlijke plaagbestrijding.

Door de keverbank minimaal 30 meter van de rand van het perceel te starten/eindigen vermindert dit het gebruik door grondpredatoren zoals vos, hermelijn en bunzing. Vanwege predatierisico is de keverbank niet aangesloten op perceelsranden. Omdat de keverbank vooral een functie heeft als broedhabitat, is deze maatregel pas echt functioneel voor grondbroeders als hij ondersteund wordt door een kruidenrijke akkerrand, waarbij deze grenst aan de braakstrook.

De keverbank kan relatief eenvoudig met een ploeg aangelegd worden. Vanuit twee richtingen wordt grond opgeploegd, zodat een 'bank' ontstaat. Daarbij moet rekening gehouden worden met het inzakken van de grond.

Instapeisen

- Een keverbank is gelegen in een akker binnen een patrijzenfocusgebied (het collectief kan informeren welke dit zijn);
- Een keverbank is 3 meter breed en de bijbehorende aangrenzende braakstrook is ook 3 meter breed. De totale pakketbreedte is dus 6 meter;
- De keverbank is minimaal 50 cm maar bij voorkeur 70 cm hoog;
- De keverbank mag niet op een kopakker liggen;
- De keverbank ligt minimaal 30 meter uit de slootkant of van de perceelsrand;
- De keverbank met braakstrook grenzen aan minimaal 1 lange zijde aan een akker of akkerrand;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. De beheereenheid bestaat van 1 juni tot 1 maart uit een combinatie van gras, een bloemenmengsel of graan-akkerflora. De rand is dus de hele winter groen;
2. De keverbank wordt ingezaaid met een door VALA voorgeschreven zaadmengsel van polvormende grassen en akkerflora;
3. Bemesting is niet toegestaan;
4. In het eerste jaar is één keer maaien (op 10 cm hoogte) toegestaan indien dit nodig is om ongewenste kruiden te bestrijden. Het maaisel wordt afgevoerd;
5. De keverbank wordt zo aangelegd dat deze buiten een spuitspoor/ de reikwijdte van de spuitboom ligt. Hierdoor heeft de keverbank geen invloed op de machinale bewerking van het veld. Alle bewerkingen kunnen gewoon uitgevoerd worden;
6. De braakstrook krijgt jaarlijks tussen 1 september en 15 april een niet-kerende grondbewerking (op klei in najaar, op zand in voorjaar);
7. In de periode van 1 maart tot 1 mei moet in de braakstrook een lichte grondbewerking (schoffelen, cultivatoren, roteren, wiedeppen) worden uitgevoerd;
8. De braakstrook mag na 1 augustus ook aanvullend eventueel gemaaid worden;

9. Bestrijden van probleemonkruiden akkerdistel en ridderzuring bij voorkeur door vroegtijdig plaatselijk afmaaien (bosmaaier) of anders plaatselijk spuiten (alleen toegestaan met rugspuit);

Vergoeding:

€ 2375,- per ha per jaar

Let op:

Neem voor de Gecombineerde Opgave contact op met uw gebiedscoördinator voor advies over de te hanteren gewascode voor dit pakket.

Doel

Een kievitrans is een speciale kruidenrijke akkerrand of -strook die kievitkuikens maar ook andere akker- en weidevogels dekking en voedsel biedt. Het is een strook akkerland op een perceel waar veel kuikens rondlopen en waar de bewerking zo lang uitgesteld wordt, dat er geen gewas (meestal maïs) meer gezaaid wordt. In plaats daarvan wordt een strook met rust gelaten en komt er een spontane vegetatie op. Deze groene braak stroken kunnen ook midden op het perceel liggen. Een mooie vervolgstap is om deze strook in het najaar in te zaaien met een kruidenrijke akker mengsel.

Instapeisen

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 15 maart tot 15 juli uit groene braak;
- De strook is minimaal 6 meter breed;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Tot 15 juli vinden in de beheereenheid er geen bewerkingen of beweiding plaats;
2. De kievitrans bestaat bij het begin van het seizoen uit zwarte braak. Indien er voor 15 maart begroeiing aanwezig is, wordt deze ondergewerkt;

Vergoeding

€ 1.800,- per ha per jaar

Doel

Poelen en het aangrenzende landbiotoop zijn van groot belang als leefgebied voor amfibieën zoals kamsalamander, knoflookpad en boomkikker. Ook voor veel andere soorten, als zoogdieren, vogels en insecten zijn poelen van belang. Openheid rondom (een deel van) de poel is van belang om een goede voortplantingsbiotoop voor amfibieën te behouden. Door vegetatie periodiek en gefaseerd te maaien, vinden insecten in de niet-gemaaide delen een overwinteringsplek.

Het is van belang te voorkomen dat de poel dichtgroeit, dichtslibt en verlandt. Door regelmatig het teveel aan slib, afgestorven plantenresten en waterplanten te verwijderen (opschonen) blijft ook de zuurstofvoorziening in het water op peil. Het beste is om opschonen van de poel in fases uit te voeren.

Op deze manier wordt niet de hele poel door de onderhoudswerkzaamheden verstoord, en blijft altijd een deel van de begroeiing in stand waar de, in de poel aanwezige, organismen heen kunnen vluchten. Afwezigheid van vissen is cruciaal: vissen eten de amfibieën-eitjes op waardoor succesvolle voortplanting nagenoeg onmogelijk is.

Instapeisen

- De poel is kleiner dan 175 m² ;
- Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de periode 15 maart tot 15 juni uit open water. Een incidentele droogval is toegestaan in de periode 15 juni tot 15 november;
- Voor behoud van voldoende open water wordt het element periodiek opgeschoond;
- De poel is visvrij of wordt voor aanvang van het beheer visvrij gemaakt;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Werkzaamheden in de poel mag u alleen verrichten in de periode tussen 15 augustus en 15 oktober;
2. U maait de vegetatie op de oever en verwijdert of snoeit een eventueel teveel aan bomen en struiken op de oever;
  - Hierbij maait u maximaal 2/3 van de oeverbegroeiing per jaar.
  - Maximaal 75% van het oppervlak van de poel wordt per keer geschoond.
3. Bij gebruik van het element als veedrinkplaats moet u vertrapping van de oevers voorkomen door minimaal de helft van de oeverlengte uit te rasteren;
4. Het is niet toegestaan gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in en rond het element te gebruiken;
5. Het is niet toegestaan vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) uit te zetten of te kweken;
6. Het is niet toegestaan slootmaaisel of bagger in en rond het element te verwerken;

Vergoeding:

€ 125,- per poel per jaar

Waarom is de toegestane onderhoudsperiode zo kort?

In de periode van 15 augustus en 15 oktober zijn er nauwelijks amfibieën in het water aanwezig. Onderhoud aan de poel schaadt de aanwezige amfibieën en/of hun larven dan niet.

Door de poel in twee fasen op te schonen, blijft er altijd een deel van de oever ongeschonden. Daardoor blijven er altijd planten beschikbaar waartussen de amfibieën in het voorjaar hun eieren kunnen afzetten.

Doel

Poelen en het aangrenzende landbiotoop zijn van groot belang als leefgebied voor amfibieën zoals kamsalamander, knoflookpad en boomkikker. Ook voor veel andere soorten, als zoogdieren, vogels en insecten zijn poelen van belang. Openheid rondom (een deel van) de poel is van belang om een goede voortplantingsbiotoop voor amfibieën te behouden. Door vegetatie periodiek en gefaseerd te maaien, vinden insecten in de niet-gemaaide delen een overwinteringsplek.

Het is van belang te voorkomen dat de poel dichtgroeit, dichtslibt en verlandt. Door regelmatig het teveel aan slib, afgestorven plantenresten en waterplanten te verwijderen (opschonen) blijft ook de zuurstofvoorziening in het water op peil. Het beste is om opschonen van de poel in fases uit te voeren.

Op deze manier wordt niet de hele poel door de onderhoudswerkzaamheden verstoord, en blijft altijd een deel van de begroeiing in stand waar de, in de poel aanwezige, organismen heen kunnen vluchten. Afwezigheid van vissen is cruciaal: vissen eten de amfibieën-eitjes op waardoor succesvolle voortplanting nagenoeg onmogelijk is.

Instapeisen

- De poel is groter dan 175 m²;
- Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de periode 15 maart tot 15 juni uit open water. Voor behoud van voldoende open water wordt het element periodiek opgeschoond. Een incidentele droogval is toegestaan in de periode 15 juni tot 15 november;
- De poel is visvrij of wordt voor aanvang van het beheer visvrij gemaakt;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Tijdens de contractperiode verricht u minimaal 1 x groot onderhoud waarbij u maximaal 75 % van de beheereenheid gelijktijdig schoont en/of maait;
2. Op basis van een beheerplanning geeft VALA u aan in welk jaar groot onderhoud moet plaatsvinden. Uitbetaling van de beheervergoeding vindt pas plaats nadat het groot onderhoud is uitgevoerd;
3. U mag alleen werkzaamheden verrichten in de periode tussen 15 augustus en 15 oktober;
4. U maait de vegetatie op de oever en verwijdert of snoeit een eventueel teveel aan bomen en struiken op de oever; Hierbij maait u maximaal 2/3 van de oeverbegroeiing per jaar;
5. De zuidzijde van de poel vrijhouden van houtopstand om schaduwwerking in de poel te voorkomen;
6. Bij gebruik van het element als veedrinkplaats moet u vertrapping van de oevers voorkomen door minimaal de helft van de oeverlengte uit te rasteren;
7. Het is niet toegestaan gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in en rond het element te gebruiken;
8. Het is niet toegestaan vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) uit te zetten of te kweken;
9. Het is niet toegestaan slootmaaisel of bagger in en rond het element te verwerken;

Melding:

Na het schonen of maaien van de poel doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U heeft hiervoor het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract.

Vergoeding:

€ 1250,- per poel na melden

Waarom is de toegestane onderhoudsperiode zo kort?

In de periode van 15 augustus en 15 oktober zijn er nauwelijks amfibieën in het water aanwezig. Onderhoud aan de poel schaadt de aanwezige amfibieën en/of hun larven dan niet.

Door de poel in twee fasen op te schonen, blijft er altijd een deel van de oever ongeschonden. Daardoor blijven er altijd planten beschikbaar waartussen de amfibieën in het voorjaar hun eieren kunnen afzetten.

Doel

Natuurvriendelijke oevers zijn door de mens aangebracht in de vorm van een plas- of dras berm of een flauw talud langs een bestaand waterelement. De begroeiing bestaat uit inheemse waterplanten en/ of plantensoorten van natte ruigten en natte graslanden.

Natuurvriendelijke oevers zijn van groot belang voor de biodiversiteit door hun functie als belangrijk onderdeel van het leefgebied van soorten als grote modderkruiper en kamsalamander. Ook bij weidevogelbeheer zijn natuurvriendelijke oevers van belang.

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U maait de beheereenheid in een cyclus van minimaal éénmaal per 2 jaar en maximaal éénmaal per jaar;
2. U maait per onderhoudsbeurt minimaal 30% en maximaal 65% van de beheereenheid;
3. Maaiwerkzaamheden mag u alleen verrichten in de periode 1 augustus tot 31 december;
4. U verwijdert snoei- en /of maaiafval;
5. Het maaisel laat u maximaal 1 week liggen;

Algemene pakketvoorwaarden

6. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobs kruiskruid op maximaal 10% van de beheereenheid;
7. Het is niet toegestaan meststoffen in het element te gebruiken;
8. Beweiding is niet toegestaan op de beheereenheid;

Vergoeding:

€ 2000,- per ha per jaar

Doel

Houtwallen en houtsingels zijn als lijnvormig landschapselement een verbindingsweg door het agrarische landschap voor kleine zoogdieren zoals bunzing, hermelijn en vleermuizen. Ook amfibieën als boomkikker en kamsalamander en insecten zoals vlinders maken hier gebruik van. Ze bieden nest-schuil- en voedselgelegenheid voor vogels zoals geelgors, grauwe klauwier, houtduif en torenvalk zorgen simpelweg ook voor een aantrekkelijk cultuurlandschap.

Hakhoutbeheer heeft als doel gelaagdheid in de houtwal en houtsingel te krijgen, met een kruidlaag, struiklaag en eventueel bomenlaag. Daarvoor is het nodig om het gefaseerd te beheren. Gefaseerd beheer betekent dat er ongeveer eens in 10 tot 15 jaar groot onderhoud plaatsvindt. Het heeft meerwaarde enkele bomen of struiken te laten staan. De stobben lopen vervolgens vanzelf weer uit. Ook het in delen beheren van lange elementen wordt gezien als gefaseerd beheer. Hierdoor wordt een deel van het landschapselement afgezet.

Door op deze manier te beheren, levert het element een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit doordat er schuilgelegenheid en voedsel aanwezig is. Zonder actief hakhoutbeheer verandert de houtwal of houtsingel in een bomenrij zonder onderbegroeiing. Dergelijke elementen hebben een veel lagere bijdrage aan de biodiversiteit doordat zij minder schuil- en voedselgelegenheid bieden. Als de kruidlaag niet binnen het element mogelijk is, heeft het de voorkeur een struweelrand of kruidenrijkgraslandrand parallel aan het landschapselement af te sluiten.

Vooraf wordt door de VALA bepaald of er periodiek beheer nodig is in de beheerperiode. Als er onderhoud nodig is wordt element in de beheerperiode periodiek afgezet, met uitzondering van eventuele overstaanders (bomen die u spaart);

Instapeisen

- De houtwal of houtsingel is vrijliggend, lijnvormig en aaneengesloten;
- Het element bestaat uit een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Op basis van een beheerplanning geeft VALA u aan in welk jaar groot onderhoud moet plaatsvinden. Uitbetaling van de beheervergoeding vindt pas plaats nadat het groot onderhoud is uitgevoerd; Dit geldt alleen voor pakket 20b.
2. U beheert ten minste 70% van de oppervlakte van het landschapselement als hakhout, de rest mag als overstaander blijven staan;
3. Het afzetten van het element en overige snoeiwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart. Waarbij u de stobbe een hoogte heeft van ca 25 cm;
4. Takken die over aangrenzende percelen hangen mag u het hele jaar door terugsnijden;
5. U verwijdert snoei- en maaiafval uit het element of u legt snoeiafval op rillen, mits:
  - o dat de ondergroei en/of het uitlopen van de stobben niet schaadt;
  - o de rillen maximaal 0,5 meter hoog zijn;
  - o maximaal 10% van de oppervlakte van het element bedekt is met rillen;Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;

Algemene pakketvoorwaarden

6. U mag ongewenste houtsoorten zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Japanse duizendknoop via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling bestrijden. VALA verzorgt het verwijderen van Amerikaanse vogelkers in de zomer voorafgaand aan groot onderhoud;
7. Als het element is voorzien van een wallichaam, houdt u deze in stand;
8. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
9. Het is niet toegestaan het raster aan bomen te bevestigen;
10. U mag geen sloopmaaisel, bagger, maaisel, tuinafval verwerken of objecten stallen in de beheereenheid;
11. Bemesting is niet toegestaan;
12. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan;
13. Branden is niet toegestaan in het element;

Melding:

Nadat het onderhoud (afzetten) van de houtsingel of houtwal is verricht, doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U meldt hierbij ook de oppervlakte waarop het onderhoud is uitgevoerd. U heeft voor het melden het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract. Dit geldt alleen voor pakket 20b.

Vergoeding

20a en b:	Instandhoudingsvergoeding (jaarlijks):	€ 500,- per ha per jaar
20c:	Onderhoudsvergoeding (periodiek):	€ 14.000,- per ha na melden.

*** Wat is hakhoutbeheer:**

Hakhoutbeheer is een eeuwenoude vorm van beheren van bomen en struiken. Hierbij worden regelmatig (6 tot 12 jaar) de bomen en struiken afgezaagd op ca 20 – 25 centimeter boven de grond. Hierdoor ontstaan zogenoemde stobben of stoven. In de volgende seizoenen schieten deze opnieuw uit.

Doel

Knotbomen zijn bomen met een opgaande stam, waarbij periodiek de boven op die stam groeiende takken (of pruik) worden geoogst. Door die oogst ontstaat er op deze hoogte een vergroeiing van de stam: de knot.

De meest bekende soorten zijn wilg, eik, els, es of populier.

- * Knotteiken worden traditioneel één keer in de tien tot vijftien jaar geknot.
- * Bij knotessen en -elzen gebeurde dat eens in de vijf tot acht jaar
- * Knotwilgen en knotpopulieren worden meestal eens in de vier tot zes jaar geknot.

Knotbomen zijn karakteristieke landschapselementen. Vooral oude knotbomen zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedplek voor vogels als rans- en steenuil die gebruikt maakt van geschikte holtes. Ook diverse soorten vleermuizen maken gebruik van holle knotbomen. Dat geldt ook voor allerlei soorten muizen en marterachtigen als bunzing en hermelijn. De vroeg in het voorjaar bloeiende knotwilgen zijn belangrijk voor bijen en andere insecten die van stuifmeel en nectar leven.

De stam van een knotboom wordt periodiek op een hoogte van circa 2 meter boven maaiveld afgezet (geknot). De takken worden afgezaagd op 5 tot 10 cm van de kruin in een horizontaal vlak, zodat een stompje tak blijft staan. Hierdoor ontstaan sneller holten die gunstig zijn voor holenbroeders en eenden.

Knotbomen staan bij voorkeur in een extensief beheerde rand. Ook heeft het de voorkeur om niet alle knotbomen in hetzelfde jaar te knotten. Hierdoor blijft er voedsel- en schuilgelegenheid beschikbaar voor verschillende soorten fauna.

Instapeisen

- De knotbomenrij is vrijliggend, lijnvormig en aaneengesloten;
- De knotboom is een inheemse boom waarvan de stam periodiek op een hoogte van minimaal 1 meter boven maaiveld wordt afgezet (geknot);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U snoeit de bomen minimaal eenmaal in de beheerperiode;
2. Bij voorkeur snoeit (of knot) u niet alle bomen gelijktijdig. Hierdoor kunnen soorten nog schuilen in de niet-geknotte bomen, terwijl de geknotte bomen weer uitgroeien;
3. Het knotten en overige snoeiwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart;
4. U verwijdert snoei- en maaiafval uit het element. Takken mogen op rillen tussen de bomen gelegd worden. Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
6. Het is niet toegestaan het raster aan bomen te bevestigen;
7. U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in de beheereenheid;
8. Bemesting is niet toegestaan;
9. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid op maximaal 10% van een nieuwe beheereenheid;
10. Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving van het element;

Vergoeding

Pakket		Tarief per jaar / stuk
21a1	Knotboom stamdiameter <20cm	€ 10,-
21a2	Knotboom stamdiameter 20-60cm	€ 13,-
21a3	Knotboom stamdiameter >60cm	€ 20,-

Advies:

De snoeifrequentie is onder andere afhankelijk van de boomsoort (knotwilg, es, eik, etc) en de groeiplaats. Snoei een knotboom niet te vroeg, maar ook zeker niet te laat. In dit laatste geval kunnen de staken (takken) te zwaar worden voor de boom en scheuren in de stam veroorzaken. Bij twijfel: vraag uw coördinator wanneer uw knotbomen gesnoeid moeten worden.

Voor wilgen geldt de volgende (gemiddelde) snoeifrequentie:

Snoei jonge bomen (< 20 cm) gemiddeld om de 3 jaar.

Bomen met een stamdiameter tussen de 20 en 60 cm gemiddeld om de 4 jaar.

Oude bomen kunnen gemiddeld eens in de 6 jaar gesnoeid worden.

Doel

Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Ze komen overal voor, maar zijn vooral te vinden rondom boomgaarden en op landgoederen. Knip- en scheerheggen zijn van belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedgebied voor struweelvogelsoorten als braamsluiper en kneu en als leefgebied voor vele soorten insecten en daarmee weer als voedselgebied voor vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Ze worden door vleermuizen gebruikt als oriëntatiestructuur.

Knip en scheerhagen met een jaarlijks beheer zijn sterk cultuurhistorische verwante elementen. Dit pakket is alleen af te sluiten op historische landgoederen, waarbij instandhouding van historische hagen het doel is.

Instapeisen

- De knip- of scheerheg is vrijliggend, lijnvormig en aaneengesloten;
- De heg bestaat uit inheemse soorten, dit betekent dat soorten als bijvoorbeeld laurierkers niet zijn toegestaan;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U knipt of scheert de heg jaarlijks éénmaal aan alle zijden van de heg;
2. Onderhoudswerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 15 juli en 15 maart;
3. Na het knippen of scheren heeft de heg een hoogte van minimaal 0,8 meter en maximaal 1,5 meter;

Algemene pakketvoorwaarden

4. Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;
5. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
6. Het is niet toegestaan het raster aan de heg te bevestigen;
7. U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in de beheereenheid;
8. Bemesting is niet toegestaan;
9. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze (alleen toegestaan met rugspuit) bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid op maximaal 10% van de beheereenheid;
10. Branden is niet toegestaan in het element;

Vergoeding

€ 2,- per m1 per jaar

Doel

Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Ze komen overal voor, maar zijn vooral te vinden rondom boomgaarden bij boerderijen. De knip- of scheerheg met een beheer eens per 2 of 3 jaar is de extensieve vorm van de jaarlijks beheerde knip- of scheerheg.

Deze hagen zijn van belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedgebied voor struweelvogelsoorten als braamsluiper en kneu en als leefgebied voor vele soorten insecten en daarmee weer als voedselgebied voor vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Ze worden door vleermuizen gebruikt als oriëntatiestructuur.

Door het minder intensief beheren van de knip- of scheerhaag, zal de haag langer bloeien en meer bessen gaan dragen.

Instapeisen

- De knip- of scheerheg is vrijliggend, lijnvormig en aaneengesloten;
- De heg bestaat uit inheemse soorten, dit betekent dat soorten als bijvoorbeeld laurierkers niet zijn toegestaan;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U knipt of scheert de heg eenmaal in de 2 tot 3 jaar;
2. Onderhoudswerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 15 juli en 14 maart;
3. Na het knippen of scheren heeft de heg een hoogte van minimaal 0,8 meter;

Algemene pakketvoorwaarden

4. Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;
5. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
6. Het is niet toegestaan het raster aan de heg te bevestigen;
7. U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in de beheereenheid;
8. Bemesting is niet toegestaan;
9. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid op maximaal 10% van de beheereenheid;
10. Branden is niet toegestaan in het element;

Vergoeding:

€ 2,50 per m1 per jaar

Doel

Struweelhagen onderscheidt zich van de knip- en scheerhaag door de extensievere vorm van beheer. Het zijn vrij uitlopende hagen van veelal doornige struikvormers, zoals meidoorn en sleedoorn die eens in 5-7 jaar worden afgezet.

Struweelhagen vormen een belangrijk leefgebied voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna van het cultuurlandschap zoals braamsluiper, grasmus en grauwe klauwier. Ook vervullen ze een functie als voedselgebied en migratieroute voor zoogdieren als hermelijn en bunzing. Ze zijn tevens van belang ter oriëntatie voor vleermuizen en als verbindingzone voor fauna.

Instapeisen

- De struweelhaag is vrijliggend, lijnvormig en aaneengesloten;
- De haag bestaat uit inheemse soorten;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U snoeit het element gedurende de contractperiode éénmaal.
2. Op basis van een beheerplanning geeft VALA u aan in welk jaar groot onderhoud moet plaatsvinden. Uitbetaling van de beheervergoeding vindt pas plaats nadat het groot onderhoud is uitgevoerd;
3. Werkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 15 maart;
4. Het snoeien bestaat uit hakhoutbeheer* of wordt gecombineerd met het vlechten van de haag;
5. U verwijdert snoei- en maaiafval uit het element. Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;

Algemene pakketvoorwaarden

6. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
7. Het is niet toegestaan het raster aan de struweelhaag te bevestigen;
8. U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in de beheereenheid;
9. Bemesting is niet toegestaan;
10. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze (alleen toegestaan met rugspuit) bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderszuring en Jakobskruiskruid op maximaal 10% van een nieuwe beheereenheid;
11. U mag ongewenste houtsoorten zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling bestrijden;
12. Branden is niet toegestaan in het element;

Melden:

Nadat het onderhoud van de haag is verricht, doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U meldt hierbij ook de oppervlakte waarop het onderhoud is uitgevoerd. U heeft voor het melden het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract.

Tarief

Instandhouding (jaarlijks):	€ 0,15 per m1
Periodiek (na groot onderhoud):	€ 6,- per m1

* Wat is hakhoutbeheer:

Hakhoutbeheer is een eeuwenoude vorm van beheren van bomen en struiken. Hierbij worden regelmatig (6 tot 12 jaar) de bomen en struiken afgezaagd op ca 20 -25 centimeter boven de grond. Hierdoor ontstaan zogenoemde stobben of stoven. In de volgende seizoenen groeien deze opnieuw uit.

Doel

Een struweelrand is een lijnvormige begroeiing van ruigte en struiken, waarbij een belangrijk deel (minimaal 50%) bestaat uit ruigtekruiden of bramen. Een struweelrand kan zich ontwikkelen vanuit een extensief beheerde situatie, bijvoorbeeld onder een rasterdraad, op een steilrand of in een droge greppel, maar ook aangeplant worden. Afhankelijk van het beheer ontstaan dan randen die vooral bestaan uit ruigtekruiden, struiken of een combinatie van beide. Een struweelrand kan vrijliggend zijn maar ook tegen een ander element aan liggen, bijvoorbeeld als overgang van een houtsingel, knotbomenrij of bosje naar het aangrenzende intensiever gebruikte grasland.

Struweelranden leveren een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit doordat ze een leefgebied kunnen bieden aan vogels als grasmus, patrijs, grauwe klauwier en geelgors, voor zoogdieren als de bunzing en (in combinatie met een poel in de directe nabijheid) amfibieën als de boomkikker.

Door het extensieve beheer van deze randen, is er veel rust en dekking. Bloeiende ruigtekruiden trekken veel nectardrinkende insecten en daarmee insectenetende vogels. Insecten met een meerjarige levenscyclus vinden hier een ideaal biotoop met aangrenzend kortere vegetaties of juist opgaande beplanting. Solitaire struiken en bomen zijn voor vogels ideale zangposten en bieden nestgelegenheid.

Instapeisen

- Minimaal 10% tot maximaal 50% van de oppervlakte bestaat uit inheems bomen en/of struiken, de rest bestaat uit ruigte;
- Element is aangegeven met rasterpalen;
- De rand is minimaal 2 meter breed;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. Beheer vindt gedurende de hele contractperiode gefaseerd plaats;
2. U mag jaarlijks maximaal 30% van het houtige gewas snoeien, dit is alleen toegestaan in de periode tussen 1 oktober en 14 maart. Bestaat uw struweelrand geheel uit braam, overleg dan met de VALA over het beste beheer;
3. U mag jaarlijks maximaal 30% van de ruigte in de beheereenheid maaien. Maai niet 2 jaar achter elkaar hetzelfde deel van het element. Maaien is niet toegestaan in de periode tussen 15 maart en 15 juli;
4. U verwijdert snoei- en maaiafval uit het element. Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af. Takkenrillen zijn wel toegestaan.

Algemene pakketvoorwaarden

5. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
6. Het is niet toegestaan het raster aan de bomen of struiken te bevestigen;
7. U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in de beheereenheid;
8. Bemesting is niet toegestaan;
9. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze (alleen toegestaan met rugspuit) bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid maximaal 10% van een nieuwe beheereenheid;
10. U mag ongewenste houtsoorten zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling bestrijden;
11. Branden is niet toegestaan in het element;

Vergoeding:

€ 1950,- per ha per jaar

Doel

Een hoogstamboomgaard is een boomgaard of boomweide met fruitrassen en/of notenbomen. Overal in de Achterhoek komen hoogstamboomgaarden voor, veelal als onderdeel van het boeren erf.

Hoogstamfruitboomgaarden zijn niet alleen landschappelijk van grote waarde, maar hebben vaak ook grote ecologische waarde door het voorkomen van in holten broedende vogels als steenuil. Daarnaast zijn ze ook van belang als broedgebied voor soorten als gekraagde roodstaart en diverse soorten spechten. Van oudsher voelt de steenuil zich thuis in oude hoogstamboomgaarden door het voorkomen van nestholtes. Als deze er (nog) niet zijn kunt u een steenuilenkast ophangen om geschikte nestgelegenheid voor deze soort te creëren.

Een belangrijk onderdeel van de boomgaard is de onderbegroeiing. Een kruidenrijke vegetatie zorgt voor insecten waar diverse vogels op afkomen. Bij beweiding ontstaat een wat pollige structuur in het grasland waar muizen zich thuis voelen: een belangrijk onderdeel van het steenuilen menu. Ook trekken de aanwezige mestflatten kevers en andere insecten aan waar de steenuil van profiteert.

Instapeisen

- De boomgaard bevat minimaal 10 fruit- en/of notenbomen en heeft een dichtheid van minimaal 75 tot maximaal 150 fruitbomen per hectare;
- De stam van de fruitboom is minimaal 1,5 meter hoog;
- De onderbegroeiing bestaat uit een grazige vegetatie (geen gazon);
- Als in de boomgaard of in de directe omgeving daarvan (< 100 meter) nog geen geschikte nestgelegenheid voor de steenuil voorhanden is (holtes), is de plaatsing van een steenuilenkast door de deelnemer verplicht. VALA kan (via de steenuilen werkgroep) adviseren in de aanschaf en plaatsing;

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U snoeit appel of perenbomen ten minste eenmaal per 2 jaar. Voor andere soorten geldt alleen vorm- of onderhoudssnoei indien nodig;
2. Snoeiwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 15 juli en 15 maart;
3. U verwijdert snoei- en maaiafval uit het element. Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;
4. U laat de boomgaard jaarlijks beweiden of maait de onderbegroeiing na 1 juni waarbij u het maaisel afvoert. Het heeft de voorkeur bij iedere maaibeurt een deel van de vegetatie te laten staan;
5. Schade door vee of maaiwerkzaamheden is niet toegestaan. Bij begrazing of beweiding voorziet u de bomen van een boomkorf of raster;
6. Het is niet toegestaan het raster aan de boom te bevestigen;
7. Bemesting met ruige mest of bekalking is toegestaan, mits deze is aangepast aan de ontwikkeling van een kruidenrijke vegetatie. U draagt daarbij zorg dat u de fruitbomen en wortels niet beschadigt;

Algemene pakketvoorwaarden

8. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring en Jakobskruid met een rugspuit op maximaal 10% van de beheereenheid;
9. Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving van het element;

Vergoeding:

€ 1320,- per ha per jaar

Advies

Bij uitsluitend maaien is het advies eens per drie jaar ruige mest toe te passen van maximaal 10 ton per ha.

Bij (na)beweiding is bemesting niet nodig.

Doel

Boeren hebben eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden gehad. Bijvoorbeeld brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosjes genoemd.

Dergelijke bosjes worden van oudsher als hakhout beheerd. Hakhoutbosjes zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor vogelsoorten als steenuil en kerkuil en zoogdieren als bunzing. Met de aanwezigheid van overstaanders (bomen die niet worden gekapt bij het periodieke onderhoud) verhoogt u de ecologische waarde van uw hakhoutbosje.

Vooraf wordt door de VALA bepaald of er periodiek beheer nodig is in de beheerperiode. Als er onderhoud nodig is wordt element in de beheerperiode periodiek afgezet, met uitzondering van eventuele overstaanders (bomen die u spaart). Dan geldt pakket 27a of 27b. Als er geen groot onderhoud nodig is geldt pakket 27c.

Instapeisen

- Het bosje is aan 3 zijden vrijliggend en vlakvormig;
- Het bosje grenst aan minimaal 1 zijde aan agrarische grond;
- Het element bestaat uit een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken;
- Het bosje is minimaal 2 are en maximaal 0,5 hectare groot (grotere bosjes vallen onder pakket L29 Bosje);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U beheert ten minste 70% van de oppervlakte van het landschapselement als hakhout*;
2. Op basis van een beheerplanning geeft VALA u aan in welk jaar groot onderhoud moet plaatsvinden. Uitbetaling van deze beheervergoeding vindt pas plaats nadat het groot onderhoud is uitgevoerd; dit geldt voor pakket 27a en 27b
3. Het afzetten van het element en overige snoeiwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 15 maart;
4. U verwijdert snoeiafval uit het element of u legt snoeiafval op rillen, mits:
  - dat de ondergroei en/of het uitlopen van de stobben niet schaadt;
  - de rillen maximaal 0,5 meter hoog zijn;
  - maximaal 10% van de oppervlakte van het element bedekt is met rillen;
 Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;

Algemene pakketvoorwaarden

5. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
6. Het is niet toegestaan het raster aan de bomen te bevestigen;
7. U mag geen sloopmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in de beheereenheid;
8. Bemesting is niet toegestaan;
9. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze (alleen toegestaan met rugspuit) bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderszuring, Jakobskruiskruid en brandnetel op maximaal 10% van de beheereenheid;
10. U mag ongewenste houtsoorten zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Japanse duizendknoop via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling bestrijden. VALA verzorgt het verwijderen van Amerikaanse vogelkers in de zomer voorafgaand aan groot onderhoud en in de zomer na uitvoering van groot onderhoud;
11. Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving van het element;

Melden (geldt voor 27a en 27b):

Nadat het onderhoud van het bosje is verricht, doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U meldt hierbij ook de oppervlakte waarop het onderhoud is uitgevoerd. U heeft voor het melden het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract.

Vergoeding:

Pakket		Vergoeding per ha
27a en b	Droog hakhoutbosje - instandhouding (jaarlijks)	€ 500,-
27a	Droog hakhoutbosje – periodiek (grootschalig beheer)	€ 11.000,-
27b en c	Vochtig en nat hakhoutbosje – instandhouding (jaarlijks)	€ 500,-
27b	Vochtig en nat hakhoutbosje – periodiek (grootschalig beheer)	€ 14.000,-

*Wat is hakhoutbeheer:

Hakhoutbeheer is een eeuwenoude vorm van beheren van bomen en struiken. Hierbij worden regelmatig (6 tot 12 jaar) de bomen en struiken afgezaagd op ca 20 -25 centimeter boven de grond. Hierdoor ontstaan zogenoemde stobben of stoven. In de volgende seizoenen schieten deze opnieuw uit.

Doel

Een bosje is een vlakvormige houtopstand die vroeger vaak aangeplant en beheerd werd als hakhout, maar doorgeschoten is en niet meer als hakhout wordt beheerd. Dergelijke bosjes komen zeer veel in de Achterhoek voor.

Bosjes zijn - zeker in combinatie met aanliggende zomen en/of kruidenrijke perceelranden - van belang voor de biodiversiteit als leefgebied voor vogels als geelgors (gebruikt de bomen als zangplek), grote lijster, gekraagde roodstaart, torenvalk en ransuil en zoogdieren als gewone dwergvleermuis en laatvlieger, mits er overstaanders in de vorm van hoge of oude bomen aanwezig zijn. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die als broedlocatie gebruikt worden door bijvoorbeeld ransuil en boomvalk.

Vooraf wordt door de VALA bepaald of er periodiek beheer nodig is in de beheerperiode. Als er onderhoud nodig is wordt 20 % van het element in de beheerperiode periodiek afgezet. Dan geldt pakket 29a. Als er geen groot onderhoud nodig is geldt pakket 29b.

Instapeisen

- Het bosje is vrijliggend en vlakvormig of lijnvormig;
- Het element is aan 3 zijden vrijliggend en grenst aan minimaal 1 zijde aan agrarische grond;
- Het element bestaat uit een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken;
- Het bosje is minimaal 10 are en maximaal 1 hectare groot (kleinere bosjes vallen onder pakket L27 Hakhoutbosje);

Specifieke pakketvoorwaarden

1. U beheert maximaal 80% van de oppervlakte van het landschapselement als bos met hoog opgaande bomen; dit geldt alleen bij pakket 29a.
2. U beheert de randen van het element als hakhout* (minimaal 20% van de oppervlakte);
3. Op basis van een beheerplanning geeft VALA u aan in welk jaar groot onderhoud moet plaatsvinden. Uitbetaling van de beheervergoeding vindt pas plaats nadat het groot onderhoud is uitgevoerd; dit geldt alleen bij pakket 29a.
4. Het afzetten van het element en overige snoeiwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 15 maart;
5. Takken die over aangrenzende percelen hangen mag u het hele jaar door terugsnijden;
6. U verwijdert snoeiafval uit het element of u legt snoeiafval op rillen, mits:
  - o dat de ondergroei en/of het uitlopen van de stobben niet schaadt;
  - o de rillen maximaal 0,5 meter hoog zijn;
  - o maximaal 10% van de oppervlakte van het element bedekt is met rillen;
 Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af;

Algemene pakketvoorwaarden

7. Vee mag het element niet betreden of beschadigen;
8. U mag ongewenste houtsoorten zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Japanse duizendknoop en Robinia via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling bestrijden. VALA verzorgt het verwijderen van Amerikaanse vogelkers in de zomer voorafgaand aan groot onderhoud en in de zomer na uitvoering van groot onderhoud;
9. Het is niet toegestaan het raster aan de bomen te bevestigen;
10. U mag geen sloopmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in de beheereenheid;
11. Bemesting is niet toegestaan;
12. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding (alleen toegestaan met rugspuit) van haarden van akkerdistel, ridderzuring, Jakobskruiskruid en brandnetel op maximaal 10% van de beheereenheid;
13. Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving van het element;

Melden:

Nadat het onderhoud van het bosje is verricht, doet u binnen 7 dagen melding bij de VALA via het meldingsformulier (te vinden op www.de-vala.nl). U meldt hierbij ook de oppervlakte waarop het onderhoud is uitgevoerd. U heeft voor het melden het nummer nodig van de beheereenheid, deze staat op uw contract. Dit geldt allen voor pakket 29b.

Vergoeding:

29a en 29b: Instandhoudingsvergoeding (jaarlijks): € 500,- per ha per jaar

29a: Onderhoudsvergoeding (periodiek): € 3000,- per ha

* Wat is hakhoutbeheer: *Hakhoutbeheer is een eeuwenoude vorm van beheren van bomen en struiken. Hierbij worden regelmatig (6 tot 12 jaar) de bomen en struiken afgezaagd op ca 20-25 centimeter boven de grond. Hierdoor ontstaan zogenoemde stobben of stoven. In de volgende seizoenen schieten deze opnieuw uit.*